

N
A
Š

1932 | 33

R
O
D

L·IV·ŠT·3

REŠITEV UGANK V 2. ŠTEV.:

Rebus: Smučarji, še je čas, da se veselitel!

Rebus: žir, iti, Vič, Eva, lev, nos, Ana, šiv, reč, oče, ded — živel Naš rod.

Obe uganki so prav rešili:

Marijan Baumann, Dobovec; Tinko Perme in Šipek Franc, Trbovlje; Andres Zdenko, Bradaška Matija, Ivan in Ladko Kenda, Herbert Freigang, Zakrajšek Milan iz Kranja; Golob Janez in Alojzija Krašovec, Primskovo; Anton in Stevan Mlačnik, Ivan Modrej iz Crne; Miko Starešinič in učenci(ke) v Mošnjah; Franc Žnidar, Nova vas; Krista Baumann, Rog. Slatina; Cilka Burja, Zasip; Rudolf Pungerscheg, Slov. Konjice; Franc Poklukar, Poljšica; Jožef Terčec, Zetale; Oblak Stanko, Poljanšek Polde, Šilc Edvard, Oražen Anton, Peteh Anton in Marica Nartnik, Ribnica; Milan Habjanič, Betnava; Carmen in Vajuka, Seršen; W. Fodermajer, Albin Razdevšek, Josip Štravs, Zalec; Bogo Krenčič, Zore Franc, Ivan Ravnikar, Marijan Urek, Slavka Požun, Vladimir Kolenc, Minka Likar, Amalija Mohar, Hering Zvonka, Zagorje ob Savi; učenci VI. razr., Škofja Loka; Rajner Bruno, Krmelj; Lapuh Rado, Maribor; Kordon Gvido, Gor. Logatec; Batič Alojz, Kranj; Plaviak Mihajlo, Trlično; Strukelj Mira, Borovnica; Metka Jelenc, Maribor; Barle Gojko, Store; Primc Franjo in Novak Pavla, Griže pri Celju; Artoč Ivan, Brezovica; Ivan in Pepca Platzer.

Eno uganko so prav rešili:

Bambič Alojzij, Ribnica; Skoberne Silva, Emilija Mirtelj, Vinko Miklavčič, Trbovlje; Janko Krampl, Ruše; Janez Kmetec, Sv. Vid; Milan in Marjan Rupnik, Sv. Ema; Franc Mavrič, Boh. Bistrica; Zlatko in Miloš Lapajne, Vojnik; Iva Hrovat, Mošnje; Leopold Pilih, Jezero; Ivan Lanišek, Jug Konrad, sv. Peter; Mila Golob, Jesenice; Franja Novačan, Podpeč; Danihelka Anica, Sevnica; Baumkircher Štefi, Boštanj; Sumi Ignac, Klanec; Peternelj Marica, Trata; Drnovšek Štefka, Zagorje; Fanči Potokar, Kamnik; Radej Silva, Trbovlje.

„Naš rod“ izhaja osemkrat med šolskim letom in ga prejemaajo naročniki „Mladinske matice“, ki plačajo letno naročnino za list in publikacije „Mladinske matice“ Din 22.50, v 9 mesečnih obrokih po Din 2.50

List izdaja „Jugoslov. učiteljsko združenje“ — sekcija za Dravsko banovino v Ljubljani, zanjo odgovarja Ivan Dimnik

Glavni in odgovorni urednik Josip Ribičič

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica šte. 6

Tisk Učiteljske tiskarne v Ljubljani (predstavnik F. Štrukelj)

Mile Klopčič:

Tretja domača naloga Lep božični večer

*Ko je prišel večer, je oče naš odšel,
odšel na delo na železnico, kjer vozi vlak.
Takrat prišel je šifri, blaženi večer,
a oče naš drvel je z vlakom skozi mrak.*

*Takrat sva z bratcem se ukradla zdóma
ter šla božičniš praznikov iskat na cesto.
Samotne, prazne so bile vse ulice
in v tisoč lučkaš je žarelo mesto.*

*Hodila sva po ulicaš in sva iskala.
Zagledala sva okno razsvetljeno.
Za oknom stali so otroci krog drevesca,
občudovali mizico, z darilci obloženo.*

*Kako so vneto govorili med seboj!
Najbrž hvalili so bogatega Božička,
ki jim prižgal je svečke na drevescu,
prinesel sadja in igračk in še konjička.*

*In koliko biló je oken razsvetljeniš!
In koliko igračk in koliko konjičkov!
Najbrž ima Božiček več nosačev in tekačev,
ali pa je kraškomalo več Božičkov!*

*Nikjer na cesti ni bilo človeka,
n. kjer koraka, vsepovsod sam mir.
Svečiljke cestne so zaman gorele.
Ljudje so vsi doma in vsi imajo lep večer.*

*A videla sva tudi mnogo oken,
ki ni za njimi niš luč gorela
in kjer niščè ni pel božičniš pesmi.
Precéj sva z bratom tudi teš naštela.*

*Za temi okni spali so otroci,
ki so samotni kakor jaz in brat,
a ki jim ni bilo mogoče,
da šli bi praznikov na ulico iskat.*

*Svečiljke so gorele vsepovsod ob cestaš,
a ulice so bile prazne, osamele.
Bil sem vesel, imel sem lep večer,
ker so svečiljke le za naju dva gorele!*

MED VULKANI IN ATOLI

DUK—DUK.

Kaj sedaj?

Bili so brez sredstev, brez čolna, lačni, žejni, bolni — — — Kam naj se obrnejo? Napotili so se vzdolž otoka, ki je nudil kaj žalostno sliko. Po čerih je morje naplavilo grušč, školjke, odlomljena debla, kokosove orehe in celo ribe. Vse večje palme so ležale kar križem po tleh. Druge zopet so žalostno povešale odlomljene vrhe, nekaterim pa ni ostalo drugega ko goli štor. Na nasprotni strani otoka so bili sledovi človeških bivališč. Po laguni sredi otoka so plavali ostanki teh bivališč. Ljudi pa ni bilo nikjer. Morda so kje ležali, omamljeni od strašnih naporov prošle noči, morda pa je vse pogoltnilo morje.

Na mestu, kjer so najgostejše rastle palme, so našli studenček. Voda pa je imela slan okus. Teknila jim je vendar ko najslajša pijača. Z njo so se tudi umili, kar jim je znatno zmanjšalo bolečine na koži. Ko so se še najedli sladkih kokosovih orehov, so se jim znova vrnile moči. Čeprav niso imeli mnogo upanja, so vendar šli iskat čoln. Morda se je le zgodil čudež in je ostal cel.

In res! Nekaj sto korakov dalje so ugledali svojo ladjico, zagozdeno med dvoje skal. Fanta sta od veselja zavpila. Micka je zajokala, da sama ni vedela zakaj. Vsi trije pa so jadrno zdirjali preko nabrežnega kamenja doli k čolnu. Bil je poškodovan, a kaj zato! Ravnotežno bruno mu je bilo odtrgano, koliba strta, jadro grdo preluknjano, krmilo nalomljeno, toda čoln je le bil! Najbolj jim je seveda bilo žal, ker je manjkala puška ter nekaj posode, in ker je morska voda pokvarila jedila.

»Joj, joj!« je tarnal Mihec.

»Saj ni tako hudo,« je tolažil Arijek. »Orodje nam je ostalo, vesla tudi. Moj lok pa bo v skrajni sili nadomestil tvojo puško. Ko bo prilika, boš že videl, kako znam ustreliti z njim ptiča.«

»Kaj naj torej ukrenemo?« je nekoliko manj malodušno vprašal Mihec.

»Poglejta!« je Arijek pokazal z roko proti vzhodu. »Ali vidita tam oni-le dim?«

Dolgo sta napenjala oči. Slednjič je vzkliknila Micka: »Vidim! Vidim! Najbrž kak parnik.«

»To ne bo parnik,« je podvomil Mihec. »Saj se nikamor ne gane. Ali nismo že včeraj zapazili tega dima?«

»Seveda smo ga,« je pritrdil Arijek. »Zato je to gotovo kak vulkan na večjem otoku. Mislim pa, da bo najbolje, če odveslamo tja!«

»Tja? S tem polomljenim čolnom?« je vzkliknil Mihec.

»Da nas zopet zajame vihar!« se mu je pridružila Micka.

»Ah, kaj še!« Arijek je bil že nevoljen. »Poslušajta do konca. Čoln nima nikake luknje, jadro je tudi še za rabo. Viharji so sicer v teh vodah pogosti, toda dan za dnem se ne vrste. Do otoka ne more biti daleč in bova do tja že priveslala. Tam popravimo čoln, se nekoliko odpočijemo, nabereimo hrane, ki je na tem pustem otoku, in čez nekaj dni nadaljujemo vožnjo. Sicer drugega izhoda nimamo!«

Mihec in Micka sta uvidela, da je res tako. Za kosilo so si skuhalo nekaj užitnih školjk, ki jih je morje mnogo nametalo na breg, se posladkali z izdatnimi kokosovimi orehi in se napili hladne vode.

»Zdaj pa na delo! Čoln moramo spraviti v vodo,« se je opogumil Mihec.

Lotili so se posla. Ali čoln se je kaj čvrsto zagozdil med skale. Najprej so ga skušali dvigniti kar z golimi rokami, a so kmalu morali vzeti kole na pomoč. Dolgo so se upirali, da so ga slednjič oprostili kamenitih klešč in ga ped za pedjo zavlekli po nabrežnem grušku in pesku v morje. Zato pa je bilo njihovo veselje tem večje, ko so svojo ljubo ladjico videli zopet na valovih. Z novimi upi so sedli v njo. Razpeli so jadro, kolikor se je pač dalo, dečka sta prišla za vesli in z veselimi srci so se poslovili od nesrečnega otoka, kjer so prebili tako neprijetno noč.

Vožnja jim je šla urno izpod rok. Jadro jim sicer ni mnogo služilo, vendar se je zdaj pa zdaj veter močneje uprl vanj vsaj za toliko časa, da sta se dečka nekoliko odpočila. V nekaj urah so dosegli obal velikega otoka. Kolikor je Mihec mogel določiti po svoji karti, so bili pri enem izmed Banksovih otokov,

ki spadajo že k Novim Hebridom. Obrežje je bilo divje zaraščeno z mangrovami. Gosto rastlinje je segalo prav doli v vodo ter kazalo koničaste podaljške, kakor bi hotelo svariti vsakogar, naj se ne bliža. V resnici bi tudi ne bilo mogoče prodrati rastlinje. Segalo je nekaj metrov visoko, neprodirno prepleteno, da je bilo videti kakor velikanska, iz debelih in bodečih žic zgrajena ovira. Za mangrovami se je daleč v otok košatil bujni pragozd. Palma pri palmi se je pripogibala daleč gori v hribe. Preko drevja so plezale lijane¹, zibajoč svoje bujno, živopisano cvetje. Tja proti sredini se je otok dvigal v razvito gorovje. Po soteskah med njim so se penili vodopadi, najvišji hrib pa je pošiljal proti nebu gost steber dima... Vulkan ni našim potnikom vzbujal nikake groze. Z zanimanjem so si ogledovali nepoznano zemljo. Arijek, ki je bil takega sveta navajen, je rekel:

»Na tem koncu otoka ne bomo mogli pristati. Mangrove nam branijo vsak prehod na suho zemljo. Veslajmo dalje proti zapadu.«

¹ Tropske ovijalke.

Približali so se obrežju ter pluli dalje. Čudno tiho je bilo vse naokrog. Kljub suhi zemlji, kljub bujnemu rastlinstvu ni bilo nikjer čuti glasu, nikjer videti živega bitja. Le včasih se je tam dalje v morju zalesketala plavut morskega psa, najhujšega roparja med morskimi prebivalci. Če so zavozili blizu mangrovine gošče, se je začulo iz nje pritajeno enakomerno brenčanje žuželk. Mracen duh po gnilobi in plesnobi je udaril iz nje.

»Tu smrdi po smrti,« je rekel Mihec. »Le brž dalje!«

Dečka sta se še krepkeje uprla v vesli. Ko so pripluli dalje na zapadno stran, je bilo mangrov čimdalje manj, dokler niso slednjič popolnoma izginile. Med gosto nasajenimi klečmi so zaveslali v lep, globoko v otok segajoč zaliv. V njem so se nadejali najti primernega prostora za večdnevno bivanje na otoku. To upanje jih ni varalo.

Nekoliko višje v zalivu so naleteli na izliv majhne, mirno tekoče reke. Bujno zelenje na gosto obraščenem obrežju je nudilo dovolj prostora za skri-vališče. Skozi gost zastor iz lijan, ki so se ob robu gozda dvigale kakor zid iz cvetja in zelenja, so se s čolnom prerili na obrežje. Tu jih nihče ni mogel videti, razen tisočev najraznovrstnejših in najživejše pisanih ptic. Ves pragozd je odmeval od njih klicev. Micki se je zdelo, da so prišli v svetišče zelenja in cvetja. Vsepovsod je prevladovala nežna svetlozelena barva. Iznad pritlikavih nipo-palm so se dvigala zveržena drevesa pandanusi. S svojimi travnatimi, razmršenimi šopi so bili videti kakor razkuštrani potepuhi. Kakega mahu ni bilo videti. Pač pa so povsod rastle praproti različnih oblik. Najlepša se jim je zdela ona, katerih listi so se svetili ko čisto srebro. Ustavili so se ob široki jasi, na gosto poraščeni z alang-alang travo.

»Lepšega prostora nismo mogli najti,« je rekla Micka. »Jaz bi kar tu ostala. In ti, Mihec?«

Mesto odgovora je Mihec zavpil, ko bi ga nekaj pičilo.

»Glejta — glejta — tam!« je jecljal Mihec in kazal na obrežje.

Micka in Arijek sta ugledala vzrok Mihčevega strahu. Počasi in nerodno je plezal iz vode na breg ostuden krokodil. Najprej se je prikazala šilasta glava, nato počasi še ostalo neokretno truplo. Komaj je veliki kuščar prilezel na suho, že je negibno obležal. A ni ostal sam. Drug za drugim so lezli krokodili iz reke. Štirje, osem, deset, petnajst — — — Ves breg je bil posut z njimi. Ležali so mirno. Človek bi jih lahko imel za kup naplavljenih hlodov, da ni zdaj pa zdaj kateri izmed njih zazeval in pokazal vrste ostrih, koničastih zob.

»V tej družini res ne moremo ostati,« je menil Arijek. »Gotovo je to stalno mesto, kamor se hodijo solnčit. Zavlecimo čoln nekoliko više.«

Micka in Mihec sta ga kaj rada ubogala. Više ob reki so našli pripravnije mesto. O krokodilih tam ni bilo sledu. Ker so še tla bila peščena, tudi trava ni rasla na gosto. Tam je Arijek pokazal vso spretnost prirodnega občana. Hitro kakor mačka je splezal na pandanus, narezal vej, skočil na tla, nasekal kolov, jih zabil v zemljo ter nad njimi urno spletel streho iz travnatih pandanusovih vej. Videč njegovo pridnost tudi Mihec in Micka nista držala rok križem. Znašala sta dračje, velike liste nipo-palm in tako so z združenimi močmi izdelali lično kočico. Nanosili so še velika bremena praproti in trave za ležišča, kamor so zvečer utrujeni legli.

»Tako,« je rekel Mihec, ko se je udobno izleknil. »Za nekaj dni nam bo bajtica že služila. Jutri morava najprej popraviti čoln.«

»Da, to najprej,« je pritrdil Arijek, »potem pa hrana! Jutri bomo jedli okusno pečenko. Popoldne se mi je zdelo, da se v travi oglašča kagu.«

»Kakšen kagu?«

»Velik ptič, ki sicer izborna teče, a letati ne zna. Treba ga je zelo previdno zasledovati. Njegovo meso je zelo okusno, posebno če je mlad.«

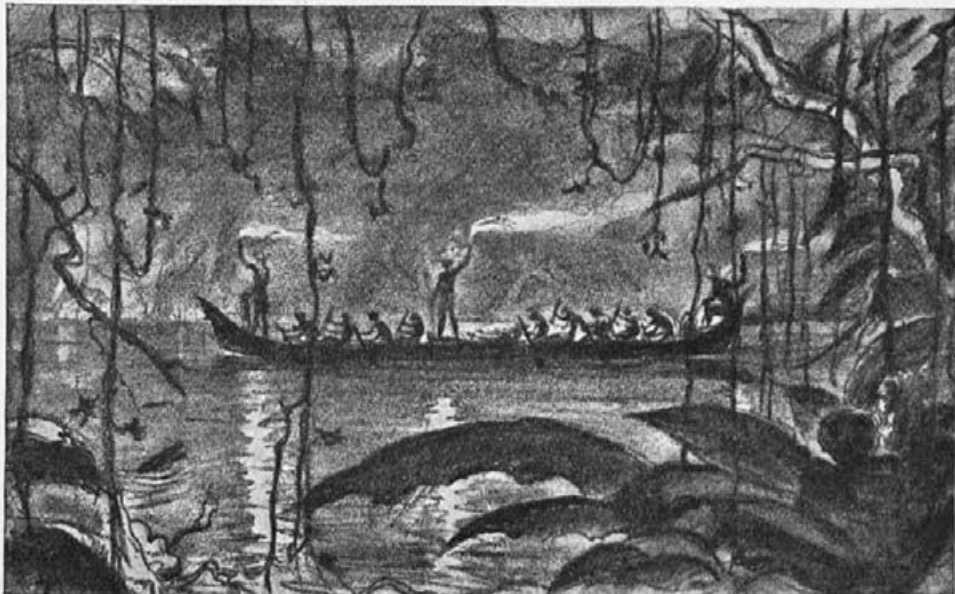
»In misliš, da ga dobiš?« Mihecu so se zbirale sline ob misli na pečenega ptiča. »Kaka škoda, da smo izgubili puško!«

»Nič zato! Tudi z lokom — — —«

»Pst! Ali slišite?« se je oglasila Micka s pritajenim glasom.

Pridržali so sapo in prisluhnili.

V resnici je nočno tišino motilo enakomerno pljuskanje na reki, ki je postajalo vedno bolj razločno. Bilo je slišati, kakor bi nekdo v natančno določenih presledkih udarjal po vodi. Ko so pokukali iz koč, so uzrli nad reko moten ognjen sij.

»Kaj je neki to?« je vprašal Mihec.

»Poglejmo!« je velel Arijek.

Tiho so se splazili med lijana na bregu. Tedaj so ugledali na vodi velik čoln, razsvetljen od nekaterih plamenic. Kakih dvanajst močnih, visokoraščenih mož je veslalo. Preko ledij so nosili široke pasove iz predelane drevesne skorje, telesa so imeli prebarvana s pasovi najrazličnejših barv. Posebno lep je bil njihov okras. Roke so jim krasile široke zapestnice iz biserne matice, okrog vratu so jim visele večkrat ovite ovratnice iz delfinovih zob, redkih, lepih školjk in celo iz pravih biserov. V žaru plamenic so bili bolj podobni skrivnostnim gozdnim duhovom ko ljudem. Le dva nista bila poslikana. Tudi okrasov nista nosila. Sredi čolna sta ležala zvezana na rokah in nogah — —

Čoln je izginil za ovinkom.

Se vedno so naši znanci čepeli v gošči na obrežju. Strah in začudenje sta jim zlezla pregloboko v kosti. Najprej se je zganil Arijek, vzdihnil in rekel polglasno: »Duk—duk«.

Zlezli so iz grmovja in se vrnili h koči.

»Kaj pa je to duk—duk?« sta vprašala Mihec in Micka.

»Duk—duk je skrivnostna družčina, ki ji pripadajo nekateri možje. Tajno se sestajajo in nihče ne ve, kaj na teh sestankih počenjajo. Veliki čarovniki so, velika je njih moč, saj sega čez mnogo otokov. Ljudje se jih boje — —«

»Saj se jih lahko,« ga je prekinil Mihec. »Po onih dveh ujetnikih sodeč, so najbrž prijatelji človeške pečenke. Kar za šalo ju menda niso vlekli s seboj. Če bi imel puško, bi jim že posvetil.«

Arijek se je pomilovalno nasmehnil.

»Oni vedo za take čare, da se z njimi tudi krogle ubranijo. Kljub tvoji puški bi mirno nadaljevali pot ter na skritem mestu pojedli svoje žrtve. Samo čari jih morejo premagati. Paziti pa le moramo, da jim po neprevidnosti ne pademo v kremplje.«

* * *

Štiri dni so že taborili ob reki. Dečka sta popravila čoln. Pritrdila sta nov ravnotežni hlood, izboljšala krmilo, zakrpala jadro in namestila sredj čolna lično, močno zgrajeno kolibo. Naredila sta jo nekoliko večjo od prejšnje, da bi lažje spravila v njo več hrane. Nabrali so mnogo sadov ter se založili s suhimi ribami. Nekoliko dalje gor v gozdu so imeli nabranih že cel kup tarogomoljev. Micka in Mihec sta bila vsa navdušena zanje, saj so bili kuhani ali pečeni zelo okusni. Zelo so spominjali na krompir. Ribe je preskrbel Arijek na prav poseben način.

Nekega jutra je Mihec opazil, kako Arijek zbira v veliko školjko mleko rastline tovu. Vedel je, da zadostuje nekaj kapljic tega soka, če pride v kri, da je človek mrtev. Ves prestrašen je zavpil: »Arijek, kaj delaš?«

»Z menoj pojdi, da ti pokažem.«

Odšla sta k reki. V nekem tolmunu, kjer je voda skoraj negibno stala, je kar mrgolelo rib. Vanj je Arijek vlil vsebino svoje školjke. In glej! Nič dolgo ni bilo treba čakati, da so postale ribe omotične. Valjale so se v vodi kakor bi bile pijane. Brez vsake težave jih je Arijek cel kup zmetal na suho.

»Kdo bo pa jedel te zastrupljene ribe?« je vprašal Mihec.

»Kakor hitro so ribe pečene, izgine strup iz njih in nič ne škodijo.«

A Mihec tega ni verjel. Šele pozneje, ko je videl, da je Arijek povžil ribe brez vsake škode, sta se mu pridružila tudi on in Micka. Odslej so na ta način vsak dan nalovili kup rib. Micka je kot gospodinja imela polne roke dela, da jih je osnažila in posušila nad ognjem. Tako posušene so spravili v čoln.

Popoldan četrtega dne so se podali v gozd po nabrane gomolje. Pot je bila dokaj težavna. Plezati so morali preko podrtih debel, se prerivatj skozi goste lijane in bresti po visoki praproti.

»Dobro, da v teh krajih ni kač. Če ne, bi nam slaba predla,« je menil Mihec.

Na neki jasi se je nudila Arijeku ugodna lovska sreča. Komaj so stopili iz gošče, že je prijel Mihca in Micko za roki ter jima z znamenji velel molčati. Pokazal je proti sredini jase. Tam se je kakor puran šopiril plič pavje velikosti, sivkasto rjave barve. Smešno je stopical sem ter tja, sukal glavo in se oglašal s hreščočim glasom. Vedenje čudnega ptiča je sililo Micko na smeh. Arijek je bliskovito dvignil lok, ga napel in že je švignila puščica preko jase. Ptič je brez glasu obležal, kakor od strele zadet.

Arijek je zavrnil od veselja in vsi trije so stekli proti plenu.

»To bo večerja!« se je smejal Arijek in dvignil mrtvo ptico.

Prišedši na cilj, so uvideli, da ne bodo mogli odnesti vseh gomoljev na enkrat.

»Veste kaj,« je predlagal Mihec. »Nesimo sedaj kolikor pač moremo. Nato se še enkrat vrneva midva z Arijekom po ostalo, ti Micka pa med tem pripravi ptiča za večerjo.«

Vsi so bili s predlogom zadovoljni. Urno so korakali vsak s svojim bremenom nazaj k reki. Tam sta dečka osnažila ptiča in zakurila ogenj. Arijek je še povedal Micki, kako naj ravna, da se ji pečenka ne zažge in že sta utonila v gozdnem zelenju.

Samo kaki dve uri je bilo še do večera. Zato sta se žurila, da bi ju ne dohitela noč. V gozdu je vrelo življenje, kakršnega Mihec do tedaj nikdar ni videl. Vsepovsod se je širil opojen duh bujnega cvetja, pomešan z značilnim vonjem po vlagi in trohnobi, ki ga srečaš v vsakem starem gozdu. Nešteto ptičev, pokritih z najbolj pisanim perjem, se je prepeljavalo med vejevjem. Po lijanah so posedale različne papige, frfotale sem ter tja, jedle, se pretepale in čebljale venomer.

Ko sta prišla do jase, kjer je Arijek bil ustrelil ptiča, sta kar stekla čez njo.

Prišla sta na cilj.

Toda —! Sapa jima je zastala od začudenja. Kje so gomolji? Izginili so, kakor bi se udrli v zemljo.

»Morda sva na napačnem mestu,« je podvomil Mihec.

»Nikakor ne,« je zatrjeval Arijek. »Kraj sem si prav natančno zapomnil. Glej, ravno pod tale čudno skrivljen pandanus smo jih nosili. A kam so izginili?«

»Sami gotovo niso nikamor odšli. Nekdo jih je odnesel.«

»Gotovo jih je kdo ukradel. A kdo?«

Obeh se je polastil čuden strah pred tajinstvenim tatom. Kdo bi naj to bil? Morda je v bližini kaka naselbina in je gomolje odnesel vaščan. Nekaj časa sta dečka še postopala okrog, da bi našla kako sled, a sta se zaman trudila. Ničesar nista opazila.

Ko sta zopet stopila na jaso, sta hipoma izvedela, kdo je tat. Zgodilo se je to na tako neprijeten način, da sta si ga zapomnila za vse življenje. Kakor bi iz trave zrastle, se je okrog njiju pojavilo šest mož.

»Duk-duk,« je pritajeno kriknil Arijek.

Tedaj jih je spoznal tudi Mihec. Kri mu je zledenela v žilah. Bili so to možje, ki so se fisti večer peljali po reki. Strašne misli so se mu podile po glavi. Izgubljena sta!

Zbogom, zlato sonce! Nikdar še ni bila smrt tako blizu. In taka strašna smrt — — —

Joj! — In Micka? Sirota bo žalostno umrla brez njiju.

Ljudožrci so se jima grozeče približevali. Videl je Arijeka, kako se je potuhnil kakor mačka in skočil proti gozdu. Da, to je bila še edina možna rešitev.

Bežati, bežati — — — bežati.

Skočil je tudi on, a ni prišel daleč.

Najbližji mož je skočil za njim ter ga omamil z močnim udarcem po glavi. Zvrnil se je kakor hlod. Mihec je začutil gluho bolečino, po ušesih mu je zvonilo, končno se je vse krog njega pogreznilo v temo. Črnc si ga je kakor vrečo zadel na ramo in ga odnesel v gozd.

Njegovi tovariši so prišli kmalu za njim, a brez Arijeka. Mihčev črni prijatelj je znal bežati. Pri skoku je s spretnim sunkom v želodec podrl najbližje stoječega ljudožrca, skočil kakor veriverica v grmovje, begal nekaj časa križem po gošči ter končno urno ko veriverica splezal v visok pandamusov vrh.

Šele v trdi temi je zopet splezal na tla.

(Se nadaljuje.)

POLHOVA KUČMA

Jeseni so oživele rosne steze po travnikih in peščeni klanci po gričih, po katerih so hiteli šolarji do glavne ceste. Ob cesti je stala šola, skrita v zelenju dreves. Po kamenitih podbojih vežnih vrat se je ovijala vinska trta; črni grozdi so pogledovali izpod košatih listov.

Otroci so hodili v gručah, pa po dva in trije skupaj in tudi čisto sam je marsikateri, posebno zapozneli šolar, stopal urnih korakov po dobro mu znani poti. Na šolskem vrtu je obstal, da bi pobral kamen in sklatil pisano jabolko z drevesa, pa se je v zadnjem trenutku spomnil, da jabolka niso sosedova, ampak učiteljeva — —

Ko je že davno prenehal brneti glas šolskega zvonca po poslopju, so se sunkoma odprla vrata tretjega razreda v prvem nadstropju in v sobo je vdrl brez vsakega pozdrava, ves zasopel, Glihov Anton. Še klobuka ni snel z glave, dokler ni prišel do predzadnje klopi pri oknu, kjer je imel svoj prostor. Raztrgano šolsko torbo je imel oprtano samo na eni rami, kakor berač malho. Z glasnim ropotom jo je sunil pod klop.

»Kje si bil že zopet?« ga je vprašala učiteljica.

»Pasel sem!« je kratko odvrnil in jezno pogledal po sošolcih, ki so se mu zasmejali v široki, uporni obraz.

»Saj ni res!« so zavpili. »Njegov brat Jože pase! Videli smo ga!«

»Gliha, zakaj lažeš!« ga je oštevala učiteljica. »Po pravici povej, kje si bil! Vseeno ali si lešnike obiral v grmovju ali jabolka klatil po vrtovih, po pravici moraš povedati!«

Gliha je molčal. Še ozrl se ni v smer, od koder so prihajala vprašanja. Napol je mižal, kakor maček na soncu in krivenčil široka, grda usta, ki so razodevala uporno in divjo jezo, da mora v šolo, ko bi raje sedel ob cesti in kamenje tolkel, od jutra do večera.

»Saj ne bo povedal!« se je oglasil deček iz prve klopi, ki je stanoval tako daleč v stran od Glihe, da se mu ni bilo treba bati njegovih pesti, ko pojdejo iz šole domov. »Tudi lani ni nikoli povedal, čeprav jih je s šibo dobil!«

»Vzemi zvezek in piši z nami!« mu je dejala učiteljica.

Gliha se ni zganil. Ko je drugič zaslišal isto povelje, je nekaj zamrmral. Deček poleg njega je odgovoril zanj: »Pravi, da nima zvezka.«

Učenec, ki je sedel v bližini, mu je pomolil prazen list. Gliha ga ni hotel opaziti in deček mu ga je moral sam položiti na klop.

Gliha se še vedno ni hotel pripraviti k delu. Najrajši bi zgrabil list, ga zmečkal in vrgel skozi okno.

»Zakaj ne pišeš? Nimaš peresnika?«

Na vprašanje učiteljice je komaj slišno odgovoril: »Ne!«

»Tu imaš mojega!« Položila mu ga je na klop in čakala, kdaj se bo zganil. Zaman! Gliha ni videl ne lista ne peresnika.

»Zdaj bom poslala po nadučitelja!«

Tedaj je Gliha razklenil skrčeno pest in segel po peresniku. Čez nekoliko hipov je bil list popisan. Številke in črke so ležale na njem, kakor bilke na polju, ki jih pobije toča. Učiteljica je vzela list, ga raztrgala in vrgla v smeti.

»Tako ne boš pisal nikoli več!« mu je dejala. Drugo uro so čitali.

»Gliha dalje!«

Molk.

»Ne ve, kje smo,« je zopet nekdo govoril zanj.

»Gliha, stoj!«

Gliha je zlezal iz klopi in stopil k oknu. Zagledal je zadnje lastovke, ki so letele čez polje in ves obraz se mu je zjasnil. Pogнал bi se za njimi, na belo pot, ki se vije med travniki, tekel bi v gozd, čez hrib in dol in šele pred domačo hišo bi obstal.

»Gliha, sedi!«

Ne sliši! Ne mara slišati! Ob oknu stoji in nenehoma strmi v daljavo.

Ko je zopet pozvonilo, so vzeli otroci kruh in jabolka in jedli. Gliha ni nikoli jedel v šoli. Ni hotel delati tega, kar so delali drugi.

Tretjo uro so pisali o jeseni, o poljskih pridelkih, o trgatvi, o rumenem listju, ki pada na zemljo in šumi pod nogami.

Gliha je dobil nov list papirja. Učiteljica je hotela streti njegov upor. Sedla je k njemu v klop in rekla prav na glas:

»Gliha je pozabil pisati med počitnicami. Zdaj ga bom držala za roko, kakor tiste, ki so stari 6 let, čeprav jih je že 13.«

Gliha je držal peresnik, pisala je učiteljica. Ko je odšla od njega, je še tisto razmazal, kar sta skupaj napisala. Tako je delal dan za dnem in čakal, da ga bodo pustili v miru.

Neko opoldne ni smel domov. Učiteljica je zaklenila vrata šolske sobe in potegnila ključ iz njih.

»Ker nočeš delati z nami, boš pisal zdaj, ko si sam! Ko boš napisal, kar so napisali drugi, odklenem vrata!«

Gliha je pobledel, pogledal s koti svojih upornih, vedno na pol zaprtih oči v učiteljico in spoznal takoj, da bo treba ubogati, če hoče domov.

Popisal je list s črkami, ki jih sam ni znal razbrati, obesil torbo na ramo in vrgel popisani list na mizo. Drugi dan in ves teden ga ni bilo v šolo. Otroci so pravili, da ga boli roka.

Čez štirinajst dni je prišel, bled in shujšan, z obvezano roko in brez šolske torbe.

»Kje si pustil torbo?«

Rdečica jeze in upora, ki je zmagal vse ovire, mu je zalila obraz. Molčal je.

»Pravi, da je ne bo več potreboval.«

»Zakaj ne?«

»Ker nima več palca na desni roki!«

»Se je ponesrečil?«

»Ne! Brat Jože je rekel, da si ga je sam s sekiro odsekal!«

»Kdaj?«

»Tisto popoldne, ko je bil v šoli zaprt.«

Gliha je sedel na svoj stari prostor in gledal ves teman pod klop, kjer je skrival obvezano roko. Ni mu bilo mar, da govore o njem. On je že opravil svoje delo. Zdaj je rešen za vedno. Naj ugibljejo o njem, kar hočejo, nihče ne ve, kako je bilo. Desnica je brez palca! Brez palca pa ni mogoče pisati. Čitanka je zgorela, torba gnije, zakopana v gnoju. S šolo je opravil.

Učiteljica ni mogla takoj verjeti besedam otrok. Ko pa je od daleč opazovala sključeni hrbet, s katerega je klonila povešena glava in upirala priprte oči v tla, je spoznala, da Gliha ni otrok, da je starec, ki nosi v sebi stoletni upor svojih prednikov. V njem kipi samo ena misel, en sam žgoč ukaz, ki so mu ga očetje zapisali v kri: Ne ubogati! Upreti se! Šolska soba mu je kletka, tesna in puščobna, iz katere se hoče rešiti na vsak način.

Kakor strupena zel, ki je vsrkala iz zemlje posebne sokove, neznane vsem drugim rastlinam, je on od prvega dne življenja pil mržnjo, upor in gnev, ki se je širil kakor nevidna megla stoletja in stoletja med griči in dolinami, neštetokrat s silo poteptanimi, s krvjo oblitimi. On ni učenec kakor so drugi. Njemu ne pomenijo nič vse zveneče pesemce, vsa poučna berila, ki

so v knjigi zapisana. Zato jih je vrgel na ogenj. Nikoli ne bi prestopil šolskega praga, da ni določena denarna kazen za starše, ki ne pošiljajo svojih otrok v šolo. Njegov oče pa še za sol nima denarja... Počasi je stopila učiteljica do njegove klopi in mu tiho dejala:

»Samo to leto še, Gliha, potem boš živel po svoje!«

Gliha je molčal in ni ganil niti s pogledom. Čez mesec dni je nenadoma prisluhnil in poslušal zavzet kot še nikoli.

»Pred 400 leti so se zbirali po teh dolinah uporniki. Življenje jim je bilo tako težko, da se še smrti niso več bali. Sklenili so, da hočejo potočiti posledno kapljo krvi za boljše življenje. Veliko jih je bilo. Z gričev so prihajali v doline in se zbirali od blizu in daleč. Na glavi so nosili polhove kučme in petelinovo pero so si zatikali za rob. Tako so se poznali med seboj...«

Tisti dan je šel Gliha na podstrežje in poiskal polhove kože v starem zaboju. Iz njih si je sešil polhovko in si jo pokril na glavo. Bila je prevelika. Ob straneh mu je lezla čez ušesa, zadaj mu je segala na tilnik. Komaj so zrle mežikajoče oči iz nje. Nikoli je ni snel z glave, ne v šoli in ne doma. Vso zimo jo je nosil in še vso pomlad. Tedaj je dopolnil 14. leto in ni prišel več v šolo. Zadnji dan mu je dejala učiteljica, že sredi dopoldneva:

»Gliha, le pojdi! Vem, da že komaj čakaš.«

Planil je s klopi in bežal proti vratom kakor divja zver, ki so ji odprli kletko. Slišati je bilo škripanje lesenih stopnic, ki jih je v diru preskakoval. Tekel je po peščeni poti čez šolski vrt, odpahnil železna vrata in zdrvel na cesto. S ceste je zavil na poljsko stezo in še vedno tekkel, kakor pred preganjalci. Učiteljica je gledala za njim, dokler ni izginil za ovinkom.

M. Gaspari: Božič

JEZUS IN MORNAR

Ko se je mornar Marjan povrnil s širokega morja domov, je našel svojo mlado ženo Milenko in triletnega sinčka Marjančka težko bolna. Peljal je oba k zdravniku — zdravnik pa je rekel: »Sama smrt hoče ugrabiti oba. Rešiti bi ju moglo le zdravilišče pod sinjimi gorami, kjer vedno sije sonce in kjer človek ne pozna niti skrbi niti gladu.« In je rekel še: »Za tako zdravljenje bi treba porabiti dvajset tisoč dinarjev.« Silno je ljubil mornar Marjan ženo in sinčka Marjančka. Objel je oba: »Šel bom sedaj nazaj na široko morje, delal bom noč in dan, obkrožil bom svet in ko prihranim 20.000 dinarjev, se bom povrnil.«

Stopil je na ladjo — vozil in brodaril je iz Trsta v Indijo in na drugo stran do Labradorja, Bostona in Ognjene zemlje in še dalje čez veliki Tihi ocean. Ni občudoval krasnih svetišč v Indiji, ni se menil za trume prečudnih ptic na Labradorju, ne za vriskajoče radosti Amerike in za lepoto pravljinih gora na Ognjeni zemlji, ne za čarobno petje, ko so prepevale črne deklice na otokih velikega oceana. Ni mu bilo mar niti za lepoto, ne za široko morje, za vroče zone in orjaške pragozdove, ne za razkošna mesta in za radost v njih. Čudili so se mu vsi, on pa ni rekel nič, le delal je in mislil na ženo in dete, ki sta čakala za desetim obzorjem, da jima prinese denarja in zdravja.

Ko je prihranil dvajset tisoč dinarjev, se je peljal mimo Singapurja, Kalkute in po Rdečem morju na Adrijo. Tedaj se je začudil. Kajti nad Adrijo ni bilo sonca, le viharji so besneli in snežinke so drvele izpod neba na valove. Kapitan je rekel: »Vrnili smo se po enem letu in sedaj je zopet božič med nami. Marjan, do bregov tvojega doma smo prišli. Obišči ženo in otroka!« Marjan se je začudil. »Šaj res, kot blisk je minilo leto,« stopil je z ladje in odhitel domov.

Svoj dom pa je našel prazen. Mraz in tema sta ležala v sobi, kjer sta nekoč živela njegova žena in sinček. Ljudje so mu povedali: »Med tem, ko si potoval po daljnem svetu, sta umrla oba.« Mornar je izročil ljudem denar. »Radujte in veselite se mesto mene,« jim je rekel, sam pa je odšel na pokopališče, pokleknil med dva zasnežena grobova in je le strmел v zemljo. Ni jokal, niti molil, kajti njegovo srce je bilo sedaj mrtvo.

Vstal je in se vrnil na ladjo. Začudili so se kapitan in mornarji, toda nihče ga ni vprašal nič in bali so se pogledati v njegove oči, ki so žarele kot dva zublja.

* * *

Po širokem oceanu je leto potem drvela njegova ladja. Bila je lepa noč, božična noč. Iznad obzorja je svetil mesec po vsem morju. Na krovu je igrala godba. Mornarji so rajali krog nje — pili so čaj in rum, vriskali in prepevali božične pesmi. Le radost in veselje je vladalo v njihovih dušah.

Mornar Marjan pa je stal na krovu ladje sam. Nad njegovo glavo je drvel dim, ki sta ga bruhala iz sebe dva ogromna dimnika. Marjan ni pil čaja in ruma in ni poslušal pesmi. Strmel je le na razsvetljeno morje in se smehljaj.

»Prihranil sem dvajset tisoč dinarjev. Vračam se sedaj. Nekje pod sinjimi gorami je zdravilišče, kjer sije sonce vse leto in kjer ni gladu niti skrbi. Milenko in Marjančka popeljem tja in ubil bom smrt, ki grabi po obeh.«

Mornar Marjan se je smehljaj, prvič po dolgem letu in le strmел v obzorje proti orjaškemu mesecu, ki je visel tik nad morjem. Zlata ravna cesta je bežala od meseca prav do ladje, ta živa cesta, polna zlatih trepetajočih valov. »Ko bi bilo mogoče, ko bi vedeli, da se vračam, bi mi prav gotovo prišli nasproti po tej daljni zlati cesti.«

Mornar Marjan se je smehljaj.

Sirena je zatulila polnoč. Zdrznil se je, a ni odmeknil pogleda z zlate ceste.

In naenkrat se mu je zazdelo, da sanja, dasi ni sanjal. Dobro in natanko je videl. Po morju proti njemu so prihajali trije. Na obzorju so se porodili iz mesečine in se bližali počasi drveči ladji. Po zlati cesti so stopali in se smehljali vsi trije — žena Milenka, sinček Marjanček in gospod v dolgi halji. Približali so se prav do orjaškega črnega boka ladje. Marjan je mislil: »Ta gospod, ki gre z njima, je prav gotovo zdravnik. Ravno tak obraz ima kot takrat, ko je povedal, da je mogoče pregnati smrt. Takoj mu izročim dvajset tisoč dinarjev, potem jih pa pospremim do sinjega zdravilišča.«

»Marjan,« je zaklical gospod v beli halji, »mornar Marjan, pripeljal sem ti ženo in sina nasproti, da preženem žalost iz tvojega srca. Prihranil si dvajset tisoč dinarjev. Po zlati cesti pojdemo v sinje zdravilišče, kjer bomo ubili smrt.«

Mornar Marjan se je vzradoval kakor še nikdar v življenju. Pa tudi Milenka in Marjanček nista bila še nikdar tako lepa kot tisto uro.

»Gospod, ki naju spremlja, je Jezus, zdravnik,« je zaklicala Milenka.

»Jezus, zdravnik,« je ponovil Marjanček.

Mornar Marjan je zakričal od veselja, planil je med mornarje in zavpil: »Pristavite ladjo! Prišli so vsi trije. Pristavite ladjo, da se ne utrudijo na dolgi poti. Sprejmimo jih na ladjo!«

Ruma in petja pijani mornarji so strmeli polni začudenja vanj in niso razumeli, toda mornar Marjan ni utegnil počakati. Skočil je s krova doli na zlato cesto nasproti Milenki, Marjančku in Jezusu in utonil v njihovem naročju. Mornarji so potem res zaustavili ladjo in iskali dolgo s čolnom krog nje, dokler ni zašel ogromni mesec in je vse morje objela črna noč.

»Mornar Marjan je znorel,« je rekel kapitan. Toda kdo ve, če je res znorel?

Grešnica in Marija

(Po češki narodni pesmi.)

Leži tam loka pisana,
in z roso solzno škropljena.

Po nji dve duši hodita,
za njima vélika grešnica.

Ko tja do raja pridejo,
na duri tam potrkajo.

»Oj vstani, Peter, in odpri,
da nekdo trka, se mi zdi.«

»Gospod, dve duši trkata
in z njima vélika grešnica.«

»Kar pusti noter duši dve,
a grešnica naprej naj gre.

Pokaži ji široko pot,
ki k vratom pekla pelje tod.«

Gre dušica vsa žalostna
in svojih grehov se kesa.

In gre in gre, na moč ihti
in iz oči ji kapa kri.

Marija Mati vpraša jo:
»Kaj jočeš, dušica tako?«

»Kakó naj bi ne jókala,
ko pa ne vem zdaj, kam bi šla.

Po tejle poti moram zdaj,
ki pelje me na pekla kraj.«

»Z menoj se vrni grešnica,
zaprosim sina svojega.«

Ko tja do raja prideta,
na duri tam potrkata.

»Oj vstani, Peter, in poglej,
kdo zunaj je ob uri tej.«

»Gospod, to tvoja mati je
in z njo je duša grešnice.«

»Le odpri moji materi
in pot pokaži grešnici.

Pokaži ji široko pot,
ki k vratom pekla pelje tod.«

»O ne, moj sin, usmili se
in grehe ji odpusti vse.«

»Pa vprašaj jo in naj pove,
kaj dobrega storila je.

Je praznike obhajala?
Je v petka dan postila se?
Je siromakom dajala?«

»Na praznji dan sem delala,
mesó sem v petek kuhala,

le eno sem storila stvar,
beraču dala mal sem dar.«

»Roké mi grešnica podaj,
da te popeljem v sveti raj.

Samó to eno vbogajme,
ti vrata v raj odprlo je.«

PRI MLEKARICI NA POČITNICAH

Po kosilu, — kaj naj počnejo? Nebo se je pooblačilo, pihal je neprijeten veter — za kopanje neugodno vreme. Pa se je Jakec spomnil, da se bodo igrali Indijance. Na skrivaj odnesejo iz svoje sobe vse rjuhe, kosmate odeje, vzamejo iz poda fižolovke in močnejše droge in si postavijo zadaj za hišo pod gozdičem velik šotor. Jakec je izpulil petelinu in kokošim iz repov in perutnic dolga peresa in je okinčal ž njimi svojo in svojih bratcev glavo. Nato zakurijo mal ognjič, plešejo okrog njega svoj indijanski ples. »Haja — hav!« Mali psiček Lump se jim pridruži, revska in pleše ž njimi.

Od silnega hrupa vznemirjena stara mati pridrsa do njih, sklepa roki nad glavo in kriči: »Za pet ran božjih, ali ste zblazneli? Vse boste razdejali, rjuhe raztrgali, nazadnje pa še hišo zažgali! . . . Ali mi ne poberete in odnesete vse, kjer ste kaj dobili?! . . . Bog nas varuj mestnih »pamžov«.

Kaj so hoteli? Ubogati so morali, sicer neradi in kisli. Pospravili so vse, kot treba. Kaj zdaj? E, saj imajo tudi nogometno žogo s seboj. Pa zaigrajo burno tekmo, na dvorišču in na vrtu. Slab teren! Nesrečna žoga je odletela v dedka na klopici, mu izbila pipico iz ust, da se je razletela na kosce, in bi mu bila izbila najbrž tudi nekaj zob, da jih je dosti imel. Osamljeni edini zob, je k sreči stal v zavarovanem kotu ust, tako da je srečno preстал nevarnost. V strahu, zasledovani od dedkovih kletev in groženj stare matere so se Bez-

lajčki pobrali na cesto in brcali žogo vse dalje in dalje, dokler jim ni pri gostilni odletela žoga v okno in ubila veliko šipo. Spet so jadrno zbežali — na savski prod, kjer jim je žoga odskočila v vodo. Valovi so se poslej igrali ž njo in Bog ve, če ne plava še danes kje v Črnem morju. Milo so gledali Bezlajčki za njo.

Večerja jim je naigranim in trudnim teknila. Micka jih je previdno pokregala in jih nagnala spat. No, druga noč je bila — hvala Bogu! — mirnejša. Nevihta v želodčku se je docela poglela.

Drugo jutro so bili že bolj zgodaj na nogah in kmalu spet pri Savi. Popoldne je grozil dež, pa se jim ni ljubilo z doma. Nogometa je bilo konec, s čim naj si preganjajo dolgi čas? Jakca obleti nova muha. Igrali se bodo

cirkus in menezarijo. Spet s strahom in previdno vlečejo vso posteljnino, danes celo slamnjače na vrt za hišo in si prirede kar dva šotora, — s pomočjo nabranih desk. Izvlečejo star kurnik s poda. Vjamejo mačka, mu s predivom oblože glavo in konec repa, pa ga tako našemljenega vtaknejo v kurnik kot leva. Ni šlo zlahka. Previdno so ga bili v vreče zavili in tiščali, da jih ni le preveč opraskal in ogrizel. Čisto brez prask pa seveda ni šlo. Malega Lumpa spremene v predpotopno pošast z dolgim kosmatim repom. Kozico privlečejo iz hleva, ji napravijo iz starih zajčjih kož grbo in jo tako spremene v drome-

darja. Piški privežejo na rep pavovih peres, ki so jih našli v sobici za stensko sliko in je predstavljala ptico rajčico. Brankeca je Jakec namazal po vsem telesu z voščilom za čevlje in ga tako pretvoril v zamorca Šimi-ja. Dolg kos gumijaste cevi je opremil s pošastno glavo, izrezano iz debelega krompirja, in kača velikanka-ovijalka je bila gotova.

Nato je Jakec napel debelo vrv med dvema drevesoma in nastopil kot pesalec na vrvi, pač ne kot prvovrsten. Če bi bila vrv višje napeta, bi bil globlje padel in bi gotovo ne ostal nepoškodovan. K prestavi so Bezlajčki v naglici povabili še vaške otročaje. Vstop prost, zabava prosta. In kakšna živahna zabava!... Maček — lev je butnil v vrata svoje kletke in ušel, odtrgala sta se z vrvi kužek — pošast in kozica — dromedar. Vse bi se bilo morda še dobro izteklo brez slabših posledic, da ni ta nesrečni »lev« v svoji razdraženosti zbežal v hišo, tam prevračal vse, kar mu je bilo pri begu napoti in kar se je sploh prevrniti dalo. Razbil je nekaj lončenih skled, skledic in loncev, prevrnil vedrice z mlekom, prestrašil staro mater, da ji je padla ponev s kavo iz rok, nazadnje preskočil še deda pred hišo in ga v skoku opraskal po plešasti glavi.

Zvečer je bil račun za Bezlajčke spet neprijeten; prejeli so koš očitkov, nekoliko sunkov pod rebra, in posli so jih s smehom in zabavljanji dražili. No, noč je pomirila duhove. Prespani so se drugo jutro brez jeze spominjali prejšnjega dne, kajpak razen stare matere in deda, ki je božal svoje praske na glavi in pogledoval Bezlajčke kot ris zajca.

Z doma napodeni so se Bezlajčki zabavali spet v vodi, popoldne pa so spremili hlapca Janeza h košnji na mal travnik pod gozdičem. Prevračali so kozolce in drug drugega premetavali po pokošeni travi. Jakec je nosil za vse slučaje s seboj vrečo, če bi namreč kaj zanimivega, posebnega ali dobrega našel. Baš je vrečo razprostiral, kar zbudi Janez s koso v kotanjski spečega divjega zajca. Zajček — hajdi — v beg, naravnost pred Jakca, skoči v nastavljeno vrečo in se še sam brcaje zamota vanjo. Jakec se urno vrže na vrečo in jo zaveže. To pot Bezlajčki niso bili kregani, nego celo pohvaljeni in vsa družina je Jakca trepljala po rami. Janez mu je dejal: »Ti si pa tič brez peres! Lovec vseh lovcev! Ko boš večji boš nemara še medveda v vrečo vjel!« Še stara mati in ded sta se ta dan dobre volje prijazno kremžila.

Drugi dan najdejo v shrambi veliko korito za perilo, ga naskrivaj vlečejo s seboj k Savi kot — čoln. Pa se je slabo obnesel ta čoln; prevrnil je Jakca v vodo in korito samo bi bilo kmalu ušlo za žogo proti Črnemu morju, da ga ni slučajen val zanesel na debeli prod.

Tako so se dan za dnem kopali, vprizarjali plavalne tekme, izrezljavali male mlinčke, ki pa jih je nagajivi preburni tok navadno kmalu odnesel s seboj.

Kmečki hrani so se hmalu privadili, celo repnati kaši, tako da bi bili izhajali tudi brez raznih priboljškov, ki jih je morala stara mati prirejati na prigovarjanje gospe Bezlajke. Le nezrelega sadja niso njih nemirni prsti mogli puščati v miru, tako da jih je od časa do časa trebušček opominjal na večjo pazljivost.

Tudi Mahnetovi so se nanje privadili, še celo stara mati se je vdala v božjo voljo. Posli pa so celo napeto in radovedno vsak dan pričakovali, da bodo Bezlajčki spet kako veselo zaigrali. Tako vsaj ni tekel pogovor po izvoženi poti le o krizi in o davkih.

Porednost Bezlajčkov je bila neukrotljiva. Proti nji niso zalegla prav nič ne oštevanja stare matere niti opomini, ki jih je Micka prinašala od Bezlajeve mame iz mesta, celo niti ne osebna posvarila, s katerimi sta jih obsula mama in očka, ko sta vsako nedeljo prihajala na izlet, oddih in obisk svojih malčkov.

Kdo bi naštel vse šale in burke, ki jih je uganil navadno Jakec.

Imel je s seboj malo pištolo, igračko, ki jo je basal s smodnikom in papirjem in je živo streljal z njo. Nekoč se mu je pretrdo nabasana v roki razletela in ga ranila v kazalec desnice, da so mu komaj kri ustavili. Ostalo je še malo smodnika, kaj bi ž njim? Nabaše hlapcu Janezu pipo ž njim in po vrhu s tobakom. Janez po večerji s slastjo pipico prižge, pa se mu z glasnim pokom razpoči in osmodi nos, da je bil ves črn. Nevarna šala to! Kakšna sreča, da tak razstrelak ni ranil Janeza po licu ali mu celo izlil očesa! To pot je bil celo Janez zares hud, in Bezlajčke so rešili le njih urne nožice pred njegovimi težkimi pestmi. A drugi dan se je že spet smejal, Bezlajčkom in sam sebi.

Drugi pot je Jakec dedku, ko je ta po kosilu zaspal v travi pod hruško, napihal iz izvotlene bezgove cevi popra pod nos, da se je gromsko kihaje zbudil iz sladkega sna in prekihal kar celo popoldne. Janez je dedka tolažil, da je kihanje posebno za stare glave silno zdravo, da očisti možgane in kri.

Pri hiši so imeli ježa, ki je copotal po kuhinjski veži in pridno ščurke lovil. Jakec ga vjame. Jež se zvije v klobčič. Jakec klobčič urno zveže in odnese v posteljo pod odejo domače hčerke in dekle Milke. Milka, po navadi hudo zaspana je šla že zgodaj leč. Bezlajčki brž za njo, pa oprezajo pred vratmi dekliške spalnice. Niso pretekle tri minute, kar Milka s cvilečim vriščem plane iz postelje in v sami srajci pribeži iz sobice. Bezlajčki jo naglo — odpetajo. To pot se je celo stara mati na glas smejala in hitela zatrjevati, da je bilo to za zaspanko Milko zdrava kazen, dober opomin. »Zjutraj, zjutraj, vsako jutro bi jo moral jež izdrezati iz postelje, da bi laže vstala, ta krmežljavka!« Pa je Janez Milko zbadal, če je res ona tista princesa iz pravljic, ki je imela ježa za ženina. Milka pa ga je zavračala: »Če bi bil ti moj ženin, bi imela ježa! Si sam tak kot jež!« Janez je imel namreč ves obraz do oči s trdimi kocinami poraščen in je bil le redkokdaj obrt.

Nekoč vjame Jakec mačka, pa mu po daljšem trudu priveže star kravji zvonec na rep. Nato ga izpusti. Maček je ves preplašen od čudnega brenkanja za hrbtom begal nekaj časa ves neumen sem ter tja po hiši in marsikaj prekopnicil, nazadnje pa jo ucvre po vasi — psi in psički pa za njim s srditim lajanjem. In je šel ta divji lov po vsej vasi tako kot v tisti narodni pesmi »pod goro zeleno«. Pribežal je pred psi v gostilno, skakal čez stole in mize na živo zabavo vseh gostov-izletnikov iz mesta. In še več mesecev za tem se je smejala vsa vas na glas in še bližnje mesto na ta račun. Hudomušni meščani pa so povsod pripovedovali, da imajo na Ježici po novem mačka za — cerkovnika.

(Se nadaljuje.)

Karel Sirok:

Marija na gori

*Na gori piha,
na gori mete,
Marija tam ziblje
svoje dete.*

*Dolgo že ziblje,
ne more več.
„Pomagaj mi, Jožef,
ne hodi preč!“*

*„Rad bi pomagal
ti zibati,
a prstov ne morem
pregibati!“*

*Trde od mraza
so mi roké,
Bog se usmili,
usmili se!“*

V SLOMŠKOVI NEDELJSKI ŠOLI*

(Dramatična slika v enem dejanju. — Priredil Fr. Erjavec.)

OSEBE:

Kaplan, mlad mož.	Grajanov Lukež, 13letni učenec.	
Učitelj, prileten mož.	Prvi učenec.	} V starosti 10—16 let.
Blaže, enajstleten deček.	Drugi učenec.	
Nežica, desetletna deklica.	Prva učenka.	
Florjanova Marica, 14letna učenka.	Druga učenka.	

4—10 učencev in učenk razne starosti.

Pozorišče: prostorna starinska soba v kmetiški kaplaniji z najnujnejšo šolsko opravo: tablo, katedrom, omaro, klopmi. Godi se v kmetiški vasi nedeljskega dopoldne v sredini prve polovice preteklega stoletja.

PRVI PRIZOR.

(Izprva učitelj sam, nato vstopita Blaže in Nežica, za njima pa prihajajo v presledkih še drugi učenci in učenke.)

UČITELJ (stoji ob katedru, pripravlja papir in tablice ter prirezuje peresa): Hvala Bogu, da mi vsaj za peresa ne bo treba skrbeti. Mlakarjevi so zredili gos in me z njimi prav dobro založili.

BLAŽE in NEŽICA (vstopita in pozdravita): Dober dan! (Sedeta vsak na svoj prostor.)

UČITELJ: Bog daj! (Prirezuje dalje in pripravlja potrebščine. Medtem vstopajo še drugi učenci in učenke, nekateri pozdravljajo, učitelj jim enako odgovarja.)

GRAJANOV LUKEŽ. (vstopi v učilnico in gre k učitelju): Prosim, gospod učitelj, mene zadnjo nedeljo ni bilo v šoli. Z očetom sva šla na Hrvaško po koruzo.

UČITELJ: Kako sta pa vozila?

LUKEŽ: Dobro! Ravnala sva se po vašem nauku prejšnjo nedeljo: »Kdor navzdol ne zavira, les ne zapira in muč ne plačuje, ne pride daleč po svetu«, pa je šlo vse po sreči.

PRVI UČENEC: Pa tobakarje sta srečala.

UČITELJ: Ali res?

LUKEŽ: Ja, v nedeljo ponoči sva peljala proti Loki, kar nama prisvetijo nasproti tobakarji. S trojadro so peljali poln voz tobakarskih malh. Po vsakem kraju voza jih je bilo 6 z gorjačami, dva pa sta spredaj in dva zadaj z bakljami svetila. Z očetom sva kar hitro pognala in obema je odleglo, ko so bili za nama.

UČITELJ: Ja, ja, vozniki marsikaj vidijo in skusijo.

(Lukež odide v klop.)

PRVA UČENKA: Rakov Štefan jih je dobil zadnjič 10 na stolu, ker je sedel v krčmi pri kvartah, zunaj so mu pa konji ušli.

UČITELJ: Drugokrat se bo pa mesec dni v ječi postil in še tepen bo.

DRUGI UČENEC (poskuša s peresom pisati po koščku papirja, vse se mu zaliva, součenci ga opazujejo in se mu smejejo): Namesto pismenk delam tolste svinje.

* Ta slika, prirejena po znameniti Slomškovi knjigi »Blaže in Nežica v nedeljski šoli«, nam kaže, kako je bilo v šolah v Slomškovih časih. Slomšek sam je bil eden najzaslužnejših pospeševalcev našega slovenskega šolstva in eden naših najboljših vzgojeslovnih pisateljev. Ta slika bi bila primerna za Slomškove proslave.

BLAZE (smeje): A te se ne dajo prodati.

UČITELJ (pride počasi proti njemu in mu vzame pero): Poglejte! Pero, znotraj votlo, se mora pred vsem ostrgati, potem se varno z nožičem prireže, ojstrica nekoliko razkolje, da teče lahko tinta po razkoli, poslednjič se pa gladko priseka. Vsak dober pisar si pero sam vreže, tudi vi se morate tega naučiti.

NEKAJ UČENCEV: Meni že gre. (Drugi poskušajo in drug drugemu popravljajo. Učitelj hodi med njimi in jih ogleduje.)

UČITELJ (pride do Nežice): Ti imaš pa purmanovo pero. Ta so pretrda. Kdor piše s temi, ga boli roka od pisanja huje, kakor bi drevesa sekal. (Vzame s katedra eno svojih gosjih peres in ga ji izroči.)

NEZICA: Bog poplati.

DRUGI PRIZOR.

(Prejšnji.)

UČITELJ (stoji za katedrom): Ali ste sedaj vsi?

FLORJANOVA MARICA (vstane): Šimnovega Toneja ne bo več. Šel je služiti k novo-grajskemu gospodu za kočijaža.

UČITELJ: Že vem, prišel je k meni jemati slovo. — No, potem pa kar začnimo. — Danes bomo poglavitne ali velike črke dogotovili, da se vam ne bo treba pri gosposki podkrižati, kadar boste pozvani za pričo. Ostala sta nam od zadnjič še L in D. L ima podolgovat lok, ki se spodaj zavozla. Poglejte (ga zapiše na tablo) D je pa podoben L-u, le da se spodaj vozol podaljša navzgor v streho. Takole (napiše na tablo D)! Poskusite še vi! (Učenci poskušajo na tablice in na papir.)

UČITELJ (hodi med njimi in jim popravlja): Mladenci, glejte, da vas dekleta ne prehitijo, bilo bi vam grdo. (Pri drugem učencu pripomni:) Truplo se nekoliko k mizi nakloni, prs pa ne naslanjati, ker potem rada bočijo. (Učenci gledajo drug k drugemu in si pomagajo.)

UČITELJ: Poskusimo zapisati sedaj »Ljubljana«. Blaže, pojdi k tabli in napiši! (Blaže gre in napiše »Lu blana«.)

NEKAJ UČENCEV: To pa ni prav.

UČITELJ: Vidite, piše se »Ljubljana« in ne »Lublana«, zakaj vsaka beseda se tako piše, kakor se bere v bukvicah, ne kakor se po nekaterih krajih grdo zavija. (Popravi na tabli.) Pazite tudi, da se vse pismenke ene besede držijo. (Zveže »u« z »b«.) Poskusite sedaj vsi na papir ali na tablice. (Gre med učence in jim pomaga.)

TRETJI PRIZOR.

(Kaplan in prejšnji.)

KAPLAN: (vstopi): Hvaljen bodi Jezus Kristus.

Vsi (vstanejo): Amen na vekomaj. (Nato učenci zopet sedejo in tudi kaplan hodi med njimi in jim pomaga.)

UČITELJ: Sedaj pa napišite kar sami »Drava je reka«. (Učenci pišejo.)

KAPLAN (smeje enemu izmed učencev): Kako lahka stvar je pero, pa ga vendar eni tako težavno vodite. Če pa Bog da, vam pojde pisanje o veliki noči bolj gladko izpod rok kot prej predicam, ki dremljejo. (Pregleduje in popravlja naprej.) Le po malem se v fintnik pomoči, da se ne zaliva.

PRVI UČENEC (sosedu): Obroči morajo biti okrogli kakor velikonočni kolač.

UČITELJ: S tremi prsti desnice se prime pero in rahlo drži. (Pri drugem učencu). Roke naj na mizi do lakta slonijo.

KAPLAN (čez nekaj časa): Pero se navzgor rahlo potegne navzdol pa nekoliko pritisne.

PRVA UČENKA (svoji sosedi): Loki so v sredi debeli, skoncema se pa zaostrijo.

UČITELJ: Za te nedelje se že zajde. Prihodnjo nedeljo bomo pa samo na papir poskušali. Premožni ga plačajo sami, ubogim ga bodo pa zlahitni grajski gospod prekrbneli. Za danes, mislim, znamo dovolj. (Odide proti katedru in začne pospravljati svoje stvari.)

NEŽICA (vstane): Ali veste, gospod učitelj, da je Svetlinova Nanika umrla?

UČITELJ (Nežici): Že vem! Ali ti je kaj izročila?

NEŽICA: Meni svojo »Dušno pašo«.

PRVA UČENKA: Meni pa »Navod za nedeljske šole«.

DRUGI UČENEC: Moji teti Lizbeti pa svojo obleko.

UČITELJ: Bila je dobra, posebno ubogim usmiljena duša. Po celi fari za njo žalujejo. Škoda zanjo. Sedajle jo grem pokropit. (Odide proti obešalniku.)

BLAZE (skoči proti obešalniku, sname klobuk, suktno in palico ter poda vse učitelju.)

UČITELJ: Bog poplati! Z Bogom! (Odhaja.)

UČENCI (vstanejo): Z Bogom! (Drugi učenec hiti odpirat vrata, učitelj odide, učenci sedejo.)

ČETRTI PRIZOR.

(Prejšnji brez učitelja.)

KAPLAN (stoječ pred tablo): Da, res škoda za Naniko!

NEŽICA (vstane): Neko prijateljico, ki je umrla v Vrhovljah za kužno boleznijo, je hodila obiskovat. Vročje ji je bilo, napije se mrzle vode, prehladi, začne bolehati, v četrtek so jo prevideli in včeraj je umrla.

KAPLAN: Gotovo je nekaj bolezni nalezla tudi pri prijateljici. Kadar je bolezen kužna ali nalezljiva, ne hodi preblizu k bolniku, varuj se njih sape, večkrat se umij in preobleci, posebno pa glej, da bo bolnikova prebivavnica vedno čedna. Marsikdo od smrada in slabe postrežbe umrje. Videl sem prej, da čedno pišete, pa vam povem, da bi ne bilo prav le lepo pisati, pri domačiji pa vse nesnažno imeti in če bi posebno dekleta raje za pero prijemale kakor za metlo. Danes bom posebno dekletom eno povedal.

UČENCI (se jim nalahko smejejo): No le poslušajte!

KAPLAN (dečkom): Le počasi! Tudi za vas imam še nekaj pripravljenega. Odlagal sem do danes, kar vam imam povedati.

UČENKE (smeje): Ali ste slišali?

KAPLAN: Ko sem študent hodil iz šole čez hribe domov, pridem v neko bajto blizu Nemškega. Vsa okajena dimnica je bila temna kot noč. V enem kotu so prašiči jedli, v drugem so kure zobale. Bilo je okoli devetih zjutraj, lačen sem že bil in rad bi za kosilo prosil, kar mi gospodinja sama reče počakat na kosilo. Pa kaj, ko se mi začne gabit, ko njo pogledam. Bila je vsa umazana in kuštrava, otroci marogasti, muh pa po hiši vse živo. Ko je bilo vse pripravljeno, pokliče večje dekle gospodarja in družino k mizi. Tudi mene prisilijo, da z njimi zajamem, pa se mi ni veliko poljubilo, ker sem videl, ko je gospodar dolgi las iz bule potegnili in pred gospodinjo položil. Vsi so žlice namesto v usta pod mizo metali.

GRAJANOV LUKEŽ: Pri Rakovčanu pa je hlapec v šterklavki grila zajel.

UČENCI IN UČENKE (se zgražajo): Joj — joj — joj! (Eden izmed njih): Fej!

DRUGI UČENEC: Takih negud se najde po svetu veliko, kjer so ženske nesnažne.

KAPLAN (nadaljuje): Preden stopim čez hišni prag, lahko vem, kaj veljajo ženske. Pri eni je pred vrati vse polno človečnikov, da človek blizu hiše ne more, po drugih izbah je toliko smeti in kurnikov, da se pošten človek vsteti ne more, pa vendar zanemarjenih krščenic ni sram. Postelje so po navadi veliko grše, kakor gnezdo v svinjaku. Stenic, grilov in takega mrčesa je toliko, da bi tujega človeka vjedle, ako bi v taki čumnati prenočil.

(Se nadaljuje.)

VILKO UKMAR:

SKLADATELJ ANTON LAJOVIC

Slovenska umetnost je že na visoki stopnji. Posebno v književnosti se danes kar merimo z drugimi evropskimi narodi. — Ni pa danes še na isti višini naša glasba. Če bi hotel vzrok temu razložiti, bi rekel takole: Umetnik je rojen, pravijo; to pomeni, da je smisel za umetnost prinesel že s seboj na svet. Vendar pa to še nikakor ni dovolj, temveč mu je treba poleg tega smisla, — ki mu pravimo talent — še mnogo učenja, da postane velik umetnik. In glasbenik potrebuje za to učenje poleg knjig še nekaj: slišati mora čim več velikih umetnin, da se mu s tem na eni strani izoblikuje okus, na drugi strani pa mu

ob njih raste spoznavanje. Takih koncertov pa, na katerih bi mogli slišati velike glasbene umetnine, je bilo svojčas pri nas zelo malo, zato se skladatelji, ki so bili vedno doma, niso mogli tako razviti kot oni, ki so poslušali v tujini sijajne koncerte. Iti v tujino pa je pomenilo imeti mnogo denarja. A tega so pri nas imeli in imajo povečini le oni, ki jim za umetnost ni mnogo, medtem ko so nadarjeni mladi ljudje, polni hrepenenja in veselja, bili obdani le z revščino. Danes te stvari niso mnogo boljše, vendar pa opažamo napredek in se pojavlja upanje, da bo tudi glasba v razvoju pohitela za književnostjo.

Skladatelj, ki je za razvoj glasbe zelo veliko storil, je Anton Lajovic. — Rodil se je v Vačah pri Litiji, ko so pisali letnico 1878. Ze njegov oče je bil glasbeno nadarjen človek in se je pečal z izdelovanjem harmonik. Lahko si tedaj mislimo, da je v tej hiši bila glasba doma. Natezali so harmonike,

prepevali in se družili z ljudmi, ki so ljubili glasbo. Malega Tončka, ki je koracal po tej hiši, je to glasno življenje vedno bolj objemalo in zasadilo v njem zanimanje in ljubezen do glasbe. In to zanimanje je z njim vred raslo. Ko je doma dovršil ljudsko šolo, kjer so že nekako odkrili njegovo nadarjenost, je odšel od doma v šole — vpisal se je na ljubljansko gimnazijo. Kako drugačno življenje ga je tu objelo! Široke ceste, velike hiše, pestro življenje in vrvenje po njih, vse to je v začetku močno vplivalo nanj. Spoznal je, da je življenje drugod še vse bolj živahno in veličastno, kot doma. Ko so prvi vtisi ponehali, se je pričel v to življenje poglobljati. Začetne težave v šoli pameten deček kmalu premosti in tako je mladi gimnazijec pokukal še v druge predale življenja. V tistem času nekako so zgradili ob današnji Aleksandrovi cesti deželno gledališče, sedanjo opero. Naš dečko je hodil zvedavo okrog, ga ogledoval od vseh strani in vstajala je v njem ena sama goreča želja: stopiti v njo in pogledati, kaj se tam godi. Saj o teh predstavah je od tovarišev že toliko slišal. Vedel je, da tam prepevajo izvrstni pevci, da tam igra čudovit orkester, sestavljen iz najraznovrstnejših instrumentov. Prišel je dan, ko se mu je najsrčnejša želja izpolnila, šel je v gledališče. Predstavljajte si ga, kako je drhtel od pričakovanja, kako je strmel ob čaru nešteti svetilk in ob razkošju oblek ljudi, ki so hodili v njih svitu. Kako so mu pa gorele oči in trepetalo srce, ko je zaigral orkester, se dvignil zastor in na odru sredi pestre slike zadonel zbor in posamezni pevci, tega si več predstavljati ne morete. — Od predstave je šel tih, zamišljen in dolgo ni zaspal. Bil je zanj čudovit dogodek. Tedaj pa je pričlenjalo s čudno silo v njem

goreti hrepenenje biti med njimi, ki so vse to igrali, ali med njimi, ki so prepevali. Še več! Zahrepenel je med one, ki so bili zmožni vso to čudovito glasbo ustvarjati. Začutil je v sebi močno silo in pričel je z resnim delom, da doseže ta cilj. Preprosil je očeta, da mu je doma kupil star harmonij in na njem je pričel, se privadil notam in z njih potem igral, kar je imel in kolikor je zmožni. Nekaj časa na to pa se je v Ljubljani vpisal na šolo Glasbene matice in se tam še bolj marljivo učil klavirja ter se bavil s teorijo. Tako je v izpopolnjevanju potekalo njegovo življenje, dokler ni dovršil mature. V teh zadnjih letih pa se je polagoma pričelo uresničevati njegovo hrepenenje — nastopil je pot, ki ga je imela peljati med vrste onih, ki ustvarjajo glasbene umetnine. Začel je skladati sam. Slišal je v Ljubljani več koncertov, na katerih so izvajali dela velikih skladateljev, od katerih mu je posebno prirasel k srcu Čeh Dvořák (beri: Dvoržák). Uglasbil je več Gregorjevih pesmi, po večini za glas s spremljavo klavirja.

Ko je dovršil maturo, so ga želje vlekle dalje. Ni miroval, dokler se mu ni posrečilo odpotovati na Dunaj, da bi se tam na konservatoriju še nadalje izobrazil v glasbi. Dobil je neko podporo, a to le pod pogojem, da študira univerzo. Ni mu tedaj kazalo drugače, kot da se je vpisal še na juridični oddelek. Na Dunaju je trčil ob središče glasbene umetnosti in tu je najbolje spoznal, koliko izčrpnega znanja je potrebno umetniku, ki hoče ustvarjati velika dela; ugotovil je, da je vse, kar je do tedaj naredil, pomenilo zelo malo. Kakor se ga je zato v začetku hotel polasčati obup, tako se je kmalu otresel vseh pomislekov in se z vso vnemo lotil učenja. Delo je šlo od rok in po dveh letih trudu je zajel toliko znanja, da se je mogel zopet svobodneje posvetiti skladateljstvu. Slišal je mnogo lepih skladb, ki so jih izvajali ali posamezni pevci svetovnega slovesa, ali dovršeni zbori, izvrstni orkestri, in zahajal je mnogo v opero. Vsa ta dela so bile skladbe velikih mojstrov, ki so bili tedaj na površju: Wagner, Brahms (Brams), Wolf, Massenet (Masnè), Dvořák in drugi. Njih dela so zapuščala v njem močne vtise, ob njih je rasel in se izpopolnjeval; poleg tega pa je na drugi strani vplivalo nanj velikomestno življenje. Mesto z dvema milijonoma ljudi ima svoj poseben značaj. Kaj vse se v njem dogaja, kaj vse v njem doživlja! Tu se srečuje največje bogastvo in razkošje z največjo revščino. In če hodi med tem življenjem umetnik, siplje vsa ta pestrost vanj nepopisljiva čuvstva od vriskajočega veselja do trpke žalosti. Vse to je nosil v sebi tudi on, presnavljal, oblikoval in izlival v svoje skladbe. V tem času je zložil več pesmi za samozpev s klavirjem, od katerih je posebno znana »Serenada«, kmalu za tem pa je ustvarjal tudi večja dela. Tako je potekalo njegovo življenje na Dunaju in se slednjič završilo. Končal je svoj visokošolski in glasbeni študij. Pri konservatorijskem izpitu so izvajali dve njegovi večji skladbi: »Adagio« za veliki, takozvani simfonični orkester in »Gozdno samoto« za ženski zbor s spremljevanjem orkestra.

Vrnil se je z Dunaja bogat v znanju in izkušnjah. Posvetil se je sodniškemu poklicu in prehodil vse njegove postaje, dokler ni končno obstal v Ljubljani, kjer živi danes kot sodni svetnik. Poleg svojega poklicnega dela se je vseskozi pečal z glasbo. Ustvarjal je delo za delom v najrazličnejših oblikah: skladbe za samozpev s klavirjem, za zbor, za orkester, največje njegovo delo pa je »Psalm«, zložen skupno za samozpeve, zbor in orkester.

V zadnjem času so ga začele zanimati razne znanstvene misli najrazličnejšega značaja, pričel je pisati o njih razne razprave, ki jih priobčuje v raznih znanstvenih, pa tudi v političnih listih.

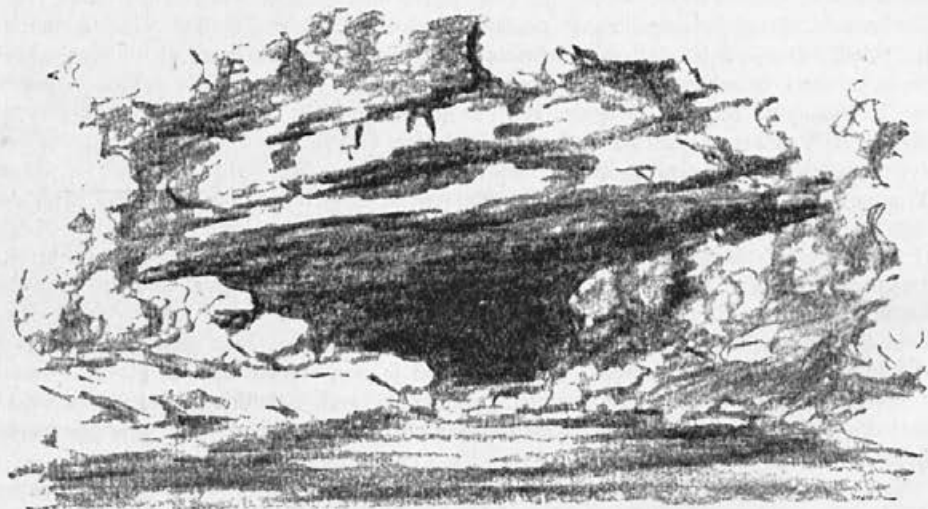
Taka nekako je življenjska in umetniška pot skladatelja Antona Lajovica do danes. Kako bo v bodoče, kaj in koliko bo še naredil, ne vemo. Vemo pa, da ima za Slovence pomen. Prvič zato, ker so njegova dela mojstrsko zgrajena, drugič pa zato, ker je pri nas on začel z novim načinom skladanja. Umetnost in tako tudi glasba je namreč v raznih časih različna. Spreminja se, kakor se spreminja življenje. In prav sedaj živimo na prehodu časa, ko se staro krha, ko si vse vprek iščemo novih poti in novega načina življenja. Umetnost gre s tem iskanjem vzporedno. Kako in kje pa si bo življenje in z njim umetnost našla novo pot in z njo svoje umirjenje, je vprašanje bodočnosti.

PAVEL KUNAVER:

PODZEMSKA ČUDA OKOLI VELIKE KARLOVICE

O Cerknškem jezeru ste gotovo že vsi slišali. To svetovno prirodno čudo je že več stoletij znano vsem omikanim ljudem na naši zemlji, le mi Slovenci je še ne poznamo in ljubimo tako kakor zasluži. Prečudno lepo je, najsi je pokriva voda — 25 km²! — in najburja vzbuja valove, ki se razbijajo ob skalah ob vznožju temnega Javornika, ali naj se večerna zarja zrcali v tihih vodah, ali pa naj se v poznem poletju pasejo pisane črede tam, kjer je nekoliko tednov

Ponor Velika Karlovica ob zapadnem bregu Cerknškega jezera

prej plavala riba in drsel težki čoln po vodi. Prelepa Slivnica, skrivnostna Križna gora, resni Javornik, vsi polnijo kotlino Cerknškega jezera na razne načine, deloma pa prav skrivnostno! Skoraj vsa voda prihaja v jezero iz podzemskih jam, po potih, ki jih človek še prav malo pozna in se bo še dolgo trudil, da bo vse čudovitosti okolice Cerknškega jezera odkril in razjasnil.

Kakor čudno voda prihaja, tako nenavadno tudi odhaja iz jezerskega dna. Ne tako kakor iz gorenjskih jezer, odkrito, po površju, ampak neštnevilne razpoke, ponikve v jezerskem dnu jo požirajo v neznano globino. Največje ponikve pa so v zapadnem delu jezerske kotline in med njimi je prva in najmogočnejša Velika Karlovica (glej sliko!). Ob ravnem jezerskem dnu v skalni steni se odpira njeno 12 m široko in sedaj, ko jo čistijo, že nad 6 m visoko, temno žrelo.

Že v davnih časih so poizkušali razni pogumni domačini in tuji znanstveniki ob suši, ko voda ne teče vanjo, prodreti po Veliki Karlovici v čudovito podzemlje. Pred svetovno vojno je najdalje prodrli znameniti raziskovalec Viljem Putick, ki se je prepeljal čez pet podzemskih jezerc. Ožine in nizki strop, ki je segal malone do vode, globoke več metrov, vse to ga je zavrnilo od nadaljnjega prodiranja v neznano podzemlje. Hud prepih pa ga je prepričal, da je jama še velika in dolga. Ni se motil.

Po svetovni vojni so vrli Cerkničanje žrtvovali mnogo novcev za osuševanje jezera in država jim je dala izvrstnega vodjo za to važno delo, pogumnega gospoda inž. Kočeverja, banskega svetnika, ki je s svojimi delavci, posebno z neustrašenim predelavcem Jožetom, odkril v Veliki Karlovici nova čuda. Leta dolgo so se trudili, da so premagali ožine, zasuli nekatera jezerc in razstrelili soteske. Njihovo nevarno delo v divjih podzemskih rovih pa se je bogato izplačalo. Od tam, kjer se je slavni Putick ustavil, so prišli preko novih jezerc, mimo kapnikov, ki vise v globoko vodo, v nove, velike prostore. En tisoč osem sto metrov daleč so prišli pogumni možje! Z vsakim korakom dalje se jim je začel odkrivati nov, do tedaj nepoznani, od človeka doslej neokriti svet. Tisoči in tisoči kapnikov so jih v nemi krasoti pozdravili. Čudovito oblikovani stalaktiti (s stropa viseči kapniki) vise v velikih množinah in najrazličnejših visokostih s stropa doli. Posebno lepi so tam, kjer jih ne doseže niti obpovodnji voda. Mestoma se blesti siga, bela kot sneg in pokrita z biseri. Drugod se zopet odpro silni, visoki prostori. Strašno so strgane skale v višini, ki jih najboljša svetiljka komaj doseže, a črne divje skale krasi na mnogih mestih številni kapniki.

Najčudovitejši pa je tako zvani labirint, množica križajočih se hodnikov, 1100 m daleč od vhoda, kjer se gotovo izgubiš, če ni s teboj tak zanesljiv vodnik kakor je pogumni Jože, ki ti pozna vsak skrit hodnik in kot v razčlenjeni Karlovici, ki dobiva v notranjosti dotoke od raznih strani. Ilovica pokriva velik del tal v labirintu. Korak se ne sliši, a od vseh strani, tudi iz ilovnatih tal, mole v temo neštevilni, mnogokrat čudno oblikovani kapniki. Kako zanimivo! Kapniki se delajo le v jamah, kjer ne teče voda. Povsod pa se po kapnikih drži ilovica in bičevje, ki ga donaša voda z jezera! Jamo je voda naredila, a jo je pozneje zapustila, da so se kapniki delali v njej. Razni vzroki

Veliki prirodni most v Rakovi dolini

pa so prisilili zopet vodo, da je nižje rove zopet zapustila in ob visoki vodi teče zopet v prvotnih rovih in med tisoči kapniki!

Še vedno novi prostori se odpirajo pogumnim raziskovalcem in morda jim bo kdaj mogoče prodreti na nasprotni strani zopet na dan! Nekoliko kilometrov proti zapadu od Karlovice se namreč pričinja ena izmed najčudovitejših dolin na svetu: Rakova ali Škocjanska jama. Je že na italijanskem ozemlju. Ta dolina je le 2300 m dolga in — brez izhoda! Take doline še niste videli tisti, ki našega prelepega, čudovitega Krasa ne poznate! Ko stopate po tihem, lepem gozdu, zazija pod vami nenadoma prepad, iz katerega dna vam zašumi na uho potok. To je voda, ki prihaja pod zemljo iz Cerkniškega jezera sem! Na vzhodni strani prepada ugledate veliko, črno

Mali prirodni most v Rakovi dolini

žrelo podzemске jame, iz katere vre voda! Tudi tod so prišli pogumni možje daleč v zemeljsko osrčje. Toda oglejmo si prepad natančneje. Komaj sto metrov dolga soteska s strmimi stenami je to. Nad njo pa se vzpenja čudovito lep prirodni most! Vsa soteska je bila nekoč pokrita s skalnim stropom, ki pa se je nekoč udrl in ostal je oni lepi lok. Za njim pa je še več mogočnih obokov, ki se vzpenjajo preko potoka. Kjer je bil strop tenak, se je udrl in svetloba je posijala v nikdar preje osvetljene podzemске jame. Tod vodijo tudi stezice doli v globino in pod prirodni most, ki ga od spodaj še mnogo lepše opazujemo.

Potok, Rak se imenuje, pa se kmalu oprosti skalnih okov in priteče v lepo, široko dolino, kjer se tiho vije med drevjem in livadami, kakor da bi nikdar ne gledal čudnih podzemskih tajnosti. Toda kaj je to? Vajeni smo, da čim dalje reka teče, tem večja postaja.

Ne tako tod! Rak postaja manjši in mali vrtinci tu in tam nam pričajo, da srkajo neznane razpoke v strugi njegovo vodo! Toda še novo čudo nas čaka! Dobra dva kilometra od izvira proti zapadu vstane nad Rakom skalna stena. V njej zija luknja, a Rak, kakor da bi se je zbal, izgine malone tik pred njo ves v zemljo. Razpoke med skalami so ga posrkale in neznana so njegova nadaljnja pota. Le ob večji vodi mora voda skozi luknjo v steni, ki ni zopet nič drugega, kakor 19 m široki, silni Veliki prirodni most (glej sliko!). Za njim se dolina zopet stisne v ozko sotesko. Le nekoliko več kot 100 m je dolga, mračna in strma in po njej divja narastli Rak ves razpenjen niže in niže, dokler ga ne pogoltne črno jamsko žrelo, po katerem teče v podzemlje in tam nad 6 km daleč do pod zemljo tekoče Pivke.

O BAVHARJIH IN ŽUPARJIH

Postaja Otoče je marsikomu znana. Leži ob gorenjski progi, ob oni progi, po kateri se pelješ v Kranj, v Radovljico, na Jesenice, v Mojstrano in Kranjsko goro, na Bled in v Bohinj, na Golico, Stol in Triglav, na Martuljek, na Vršič pa na Razor in Prisank, k Peričniku, v Vintgar in k Savici. Skratka: ta proga vodi v »Jugoslovensko Švico«. Torej, če se voziš od Ljubljane v te kraje, boš opazil za Kranjem postajališče Sv. Jošt, za tem postajo Podnart-Kropa, potem pa že pridejo Otoče. Ali Otoče poznajo preprosti slovenski ljudje tudi še po vse bolj pomembni stvari: tu je izhodišče za romanje tako k Mariji Pomagaj na Brezje kakor tudi k Mariji Udarjeni v Ljubno, ki veljata obedve med slovenskim ljudstvom kot priprošnjici za marsikaj.

Mi se bomo pa obrnili na nasprotno stran proge. Skozi ne preveč zaraščen gozd vodi pot navkreber: po polurni hoji prideš na vrh in kmalu se ti zasmije izza drevja prijazna, ljubka vasica Srednja Dobrava; s takim prilastkom zato, da se loči od Spodnje in Zgornje. Pozdravljajoč se svetijo lepe in snažne slovenske domačije, polne zelenja in cvetja krog poslopij, a poleg njih se ti na jesen smehlja sadno drevje, šibeč se pod stoterim plodom, ki ga prinaša priroda v dar našemu pridnemu kmetu. Napotiš se dalje, pot gre malo navzdol in kmalu prideš na cesto, ki vodi med Kropo in Kamno gorico. Ti dve posestrimi sta domovini naše žebljarske domače obrti in industrije, domačiji okajenih in zadimljenih vigenc, ki so že od davna prinašale našemu kmetu in rokodelcu poleg denarja in zaslужka tudi čast in sloves. »Dober glas« so pravili. Tem krajem je zapel tudi Oton Župančič v svoji »Žebljarski«:

»Od štirih do ene,
od štirih do ene
so zarje rumene,
so trate zelene,
od štirih do ene
vodà nam kolesa, mehove nam žene,
nad naklji smo sključeni;
vsi fantje, možjè in dekleta in žene
od štirih do ene
že vsi smo izmučeni:
vodà nam kolesa, mehove nam žene,
od štirih do ene,
od štirih do ene.«

Preden prideš v Kamno gorico, stoji ob cesti v stran domačija Miklavževčevih (malo sem z njimi menda še celo v rodu!), ki ima že star sloves. Naj omenim še, da se nad vso to dolino tam od Dražgoš iznad Škofje Loke pa nad Radovljico, preko Brdov (mojih dedov dmačije...) in Lancovega, dalje nad Bledom tja do Šteng ob vhodu v Bohinjsko dolino vleče planina Jelovca. Ta planina je polna gozdov in je spodaj last okoliških kmetov, v veliki večini pa je v posesti erarja — državnega zaklada. Polja in nižje ležeči gozdovi, zlasti na desni strani te ceste (Jelovca leži na levi) so pa delno cerkveni, večinoma pa grofovski, last grofov Thurnov-Valsassina, pod upravo radovljiškega upravitelja. Vse to je še posledica nekdanjih fevdalnih razmer, ki še niso likvidirane. In tako še dandanes kmet marsikje z boleštjo gleda na črno zemljo in zelene travnike, katere pač lahko obdeluje kot najemnik, ali katerih gospodar je nekdo, ki ga morda niti ne pozna, ali ki morda ni teh krajev niti še videl, ki pa postaja lastnik te zemlje iz roda v rod. Ni to rečeno izrecno ravno za ta zgoraj navedeni primer, vendar je običajno tako.

Tu pri Miklavževčevih so imeli pred leti kravo. Nič posebnega. Ime so ji dali B a v h a. Naš kmet si izbere za vsako kravo in sploh za vsako žival posebno ime Saj jih mora klicati te svoje sodelavce, tovariše in prijatelje, prav tako kakor ljudi!

Morda so mu te živali še bolj in zvestejši pomočniki, ki vsaj zavedno niso hudobni, pretkani in goljufivi, nepošteni in zahrbtni, kakor marsikateri »homo sapiens« (razumen človek). In ta Bavha se je pasla, kakor se pase na stotine krav: Lisk, Šék, Molz in kakršna imena jim je že dal naš kmetski človek. Pasla se je na planini Réparci. Na planini Jelovci pod Petelinovcem so pa drvarili in ogljarili drvarji. Za svoje gospodarje so sekali drevesa, jih obsekavali, gulili, hlode ali pa razsekana drva so pa spravljali v dolino pač tja, kamor so jih namenili njihovi gospodarji. Poleg tega so pa zlagali še velike kôpe in kuhali oglje, ki so ga potem, zlasti pozimi, vlačili samotež v dolino. Pa kako bi ne, saj si za to oglje niso mogli želeti boljših odjemalcev, kakor so to bili takoj v dolini kroparski in kamnogoriški kovači in žebjarji. Seveda táko drvarstvo in ogljarsko delo ni brez vsakih nevarnosti in tudi donosno ni. Pa so se ti drvarji izpod Petelinovca nekega lepega dne sporazumeli — kdo ve, kaj jih je prijelo?! — in ugrabili so Miklavževčevo Bavho. Odvedli so jo na planino Vodice in tu na Vodica h so jo ubili in začeli kuhati. Na tej planini je poleti še dandanes stalno planšarica, ki skrbi za okoliške pastirje. Ko je bila krava oz. nje meso že skuhamo, so se ugrabitelji stegli za plen. Eno stranko so tvorili Kroparji, drugo pa Kamničani (tako pravijo Kamnogoričanom v teh krajih). Boj je bil srdit, ne boj, skoro mesarsko klanje... Končno — ko jo je odkurila ena stranka z bojišča in so vsi pregledali svoj plen — so ugotovili, da so Kamničani odnesli z Vodice vse meso, Kroparjem pa je ostala sama juha, ki so jo skuhalo iz Bavhinega mesa. Juhi pravijo tu doli večinoma »župa«. Začeli so se zdaj pripraviti in si očitati plen, grdili so se in si dajali priimke. »Bavharji«, »Župarji«, je letelo sem in tja. Pa se jih je tudi oprijelo: Kamnogoričanom je ostal za večne priimek »Bavharji«, Kroparji so pa dobri in tečni juhi na čast in v spomin postali »Župarji«. Tako je bilo, tako je in tako bo ostalo: rod Bavharjev in rod Župarjev. In imeni tema rodovoma iz naših gorenjskih žebjarjskih naselbin je dala — Miklavževčevo Bavha.

Dandanes pa v teh krajih ni več tako lepo in prijetno, zlasti pa ne tako veselo in kratkočasno, kakor je bilo v teh časih. Domačije so sicer še vedno lepe in prijazne in obdane do slemen z rožami, zemlja še vedno rodi, njive še dajejo deseteren in stoteren plod, sadno drevje se še vedno lomi od prebogatega sadu — ali v gozdovih ne poje več tako glasno in tako veselo drvarsko sekira, nič več ni postavljenih toliko ogljarskih kôp, saj les in drva nimajo niti polovice prejšnje vrednosti in oglja malo oddajo. Drvarji in ogljarji dobivajo od tega komaj za podmet (sok ali močnik) in za fržolovko. Vigence spodaj v dolini pa počivajo, kladiva ne toľčejo, mehovi ne puhajo, ognji ne žaré: kakor da bi vse naše Bavharje z Župarji vred pobrala kuga. Pa jih je res usmrtila neka kuga: kuga modernega gospodarskega razvoja, kuga strojev, kuga, ki je povzročila ob sedanjem prelomu svetovnega gospodarskega reda to hudo in strašno krizo, teh sedem suhih let.

Ali bi dandanes Oton Župančič še mogel peti:

»Od štirih do ene,
vodà nam kolesa, mehove nam žene,
do osmih od treh
žareči žebli, žebli v očeh...
Smo jih v polje sejali?

Po polju naši žebli cvetó;
poglej v nebó:
vanj smo jih kovali
od štirih do ene, do osmih od treh,
da nam bodo tudi ponoči v očeh...«

Ne mogel bi, prav gotovo bi ne mogel. Zgrozil bi se nad tiho vigenco, zasanjal misel žalostno in novo Dumo bi zapel...

Vendar naj tudi Bavharji in Župarji ne obupajo, saj mora tudi za nje priti novo življenje in nova pomlad.

Cvetko Kristan.

Gotovo ste že ostrili konico svinčnika na koščku papirja, ko ste ga obrezali z nožem. Morda ste tak kos papirja vrgli proč, ko ste si ob njem zamazali prste. Zgodilo pa se Vam je morda tudi, da ste po papirju, namazanem s svinčnikom, potegnili prst, ki Vam je ušel na čist papir, kjer je nastala dolga lisa.

S pomočjo papirja, namazanega s svinčnikom, moremo napraviti prav svojevrstne risbe. Le poslušajte, kako to delamo. Poizkusite in vadite, pa boste kmalu znali.

Vzamemo svinčnik številko »eno« ali »dve« in ga na robu malega kosa papirja pri-
ostrimo, s čimer namažemo s svinč-
nikom papir ob robu.

Nato izberemo kos belega pa-
pirja, na katerega hočemo nekaj
narisati, n. pr. hišo.

Papir, katerega smo namazali
s svinčnikom, položimo na čist list,
kjer mislimo, da naj bi bila zemlja.
S prstom drgnemo po zamazanem
listu in potegujemo na čist papir,
kakor je razvidno iz slike. Na
enak način narišimo hišne stene.
Kjer stoji stena, položimo rob za-
mazanega papirja in drgnemo s
prstom z njega grafit na čist papir,
kolikor je potrebno. Na enak način
naredimo dimnik, okna, vrata in dr.

Risba pa je še brez senc, zato
moramo tam, kjer so potrebne, na-
praviti temnejšo ploskev. To dose-
žemo z večjim ali manjšim pritis-
kom prsta. Pomagamo si tudi na
ta način, da dahnevo v prst in ga
s tem nekoliko ovlažimo.

Poizkusite morda z natisnjenimi risbami, katere lahko poljubno povečate, da boste sprva lažje delali. Prepričan sem, da boste imeli mnogo veselja do te vrste risanja, pa da boste dosegli tudi lepe uspehe.

Če bo dovolj zanimanja, se ob priliki še kaj novega naučimo.

Boris.

Venceslav Winkler:

Vlak

*Diha, diha kakor sto mehov,
puha, puha kot sto dimnikov.
Silno pesem poje črni tir
v večer.*

*Zdaj je v polju. To je kača,
črna kača z rdečimi očmi,
z blede lučko sredi čela,
da ne zmanjka ji poti.*

*Zdaj je v bregu. To je starec
z osmim križem, to je zmaj
brez nog in rok. Po premoğu
diši zemlja krog in krog.*

*Zdaj gre mimo. Švigne,
da omahne ti korak.
Črna kača ropotača v dalji.
Dim nad tirom. To je vlak.*

III.

KO JE PRIŠLA IN SO UGASNILE VSE , SO SE SPLAZILE , IN V . DEBELA SI JE IZBRALA , KJER JE SPALA MATI, JE SPLEZALA V , KJER JE BIL IN SE MU ZARILA V , PA JE SKOČILA V , KJER JE VLEKEL MAJHEN , VSO SO ŠČIPALE IN GRIZLE. JE BILA NAJBOLJ SITNA. ENKRAT JE TAKO VŠČIPNILA, DA SE JE SREDI ZBUDIL IN , ALI NE MATI NE GA NISTA SLIŠALA. PA JE IZTEGNIL . SKOZI   JE SIJALA IN RAZSVETLJEVALA NA NOČNI JE ZAGLEDAL . IZTEGNIL JE IN JIH VZEL. SO MU ŽARELE,

KO SO SE VSULE IZ . PRIJEL JE Z ENO
 ŽVEPLENKE, Z DRUGO PA IN MAHAL Z . NIČ
 NI ČUTIL, DA GA ŠČIPLJE. PA JE Z TAKO
 NESREČNO ZAMAHNIL, DA SO SE VŽGALE OB .
 NAENKRAT JE BILA VSA V PLAMENIH. IZ
 JE PLANIL NA IN VSA JE ZAŽARELA.
 NA JE BIL ZAPAZIL , KI JE SIJAL
 SKOZI . HITRO JE PO TI SO :
 TRARA, TRARA — IN SEDLI V Z DOLGIMI
 IN V Z . KO SO PRIŠLI PRED ,
 SO TEKLI PO , DA REŠIJO . ALI TI SO ŽE
 STALI NA . SO NASTAVILI CEV IN
 VODO V . IN EDEN JE DEJAL: „BODO VSAJ ,
 IN ZGORELE!“ PA NISO! SE JE BILA SKRILA
 V MATERE, SE JE KRČEVITO DRŽALA NA
 DEČKOVI IN JE REŠILA MATI Z VRED.

(Se nadaljuje)

MLADINA PIŠE

NAŠEMU RODU!

Predragi Naš rod,
pri meni postal boš gospod.
Ne boš se nikoli kesal,
da mene si za naročnico izbral.
Vse zvezke bom skupaj zbrala,
in v knjigo Te vezati dala.
Ne bodeš sameval in strah Te ne bo,
knjig drugih pri meni
že našel boš sto.
Vsakemu Te že v roke ne dam,
ker knjige preljube jaz čuvati znam!

Vsem naročnikom »Našega roda«
pošiljam v daljave
iz našega Vidma
iskrene pazdrave.

Stelka Rychly,
na Vidmu ob Šavi.

IZ NAŠEGA DOMAČEGA KRAJA!

Selnica ob Dravi se imenuje zato, ker
teče blizu reka Drava.

Stara vas je bila v gozdu ob Dravi,
kjer se nahajajo še razvaline stare Selnice.
Vidijo se še jame, kjer so nekdanje hiše
in zid stolpa.

Ker so se stari vaščani selili v novo
zgrajeno vas, so jih sosedi zvali Selničane,
od tod ime vas Selnica.

Našo lepo dolino obdaja na jugu mo-
gočno Pohorje, a na severu Kozjak, ki gleda
k našim bratom v Luče.

V naši vasi stoji največja elektrarna na-
še države, katera bi se morala imenovati
»Elektrarna v Selnici«, ne pa »Fala«, ker
v Fali ni elektrarne.

Selnica ima 5 razredno šolo. V Selnici
imamo Sokola, Bralno društvo in Gasilno
društvo. Imamo tudi več trgovin, gostiln in
lesnih trgovcev.

Hojnik Krista.

DRAGI »NAŠ ROD«!

Moram Ti povedati, kako sem naučila
našega psa prositi in skakati. Jaz sem mu
držala meso ali karkoli in prosil je. Sedaj
pa že prosi, če gre kdo na sprehod. Ska-
kati pa sem ga naučila tako, da sem na nit
privezala veliko pero. Potem pa je tako
lepo skakal. Tudi eno pesemco Vam moram
povedati o njem:

Pes nemaren je,
očko vgriznil je,
očka jezen bil
pes tepen je bil.

Tudi jaz sem priletela,
da bi videla, kaj se dela,
pa še mama prihitela
in je psa oštela.

Psu je ime Miki. Pozdrav vsem naroč-
nikom »Našega roda«.

Gosak Meta, Ptuj.

BOŽIČ + SV.

BLIŽA SE NAM BOŽIČ. VČERAJ SVA ŠLA Z BRATOM V

PO BOŽIČNO . TUDI BOMO POSTAVILI POD . NAM

BODO SPEKLI + . ZA BOŽIČ BOMO ZAKLALI

= PA LETOS NA NAS POZABIL. VIDELI SMO GA, KO = ŠEL

MIMO . KLICALI SMO GA, A NI HOTEL PRITI V . MOGO-

ČE BO BOŽIČER KAJ PRINESEL.

VOVK METOD, ČREŠNICA

KAKO SMO SE PRIPRAVLJALI ZA SV. MIKLAVŽA.

Dolge so bile ure, še daljši večeri! Otroci smo se pripravljali za sv. Miklavža. Vsak svojo je trobil, vsak je bil bolj učen od drugega. Kakor bi žabe regljale.

Moj bratec se je zelo veselil Miklavža. Veste, jaz sem se ga pa bala, ker sem večkrat nagajala. Tudi moliti nisem hotela, ker sem vedela, da mi Miklavž ne prinese drugega kakor leskovo mazilo.

Macerl Julijana,
Zagorje ob Savi.

MOJA PUNČKA.

1. Moja punčka je bolana,
na klopici je vzdihovala.
Jaz pritečem hitro tje,
potolažit žalostno srce.
2. Punčka me prav milo ogleduje
in poslušna me zvesto.
»Malo te bom pozibala,
pa boš zopet punčka zdrava.«
3. Prav lepo sem ji zapela.
In punčka ozdravela je,
sem v oblekco jo odela
in sprehajaj sva se šle.

Filač Zvonimira,
Ljubljana VII.

MILICA IN ZMAJ.

Nekoč je šla Milica v sadovnjak nabirat cvetic. Ko jih nabere že lep šopek in hoče utrgati še eno lepo, udari po zmaju, ki je ležal v travi.

Zmaj se ustraši in nerodno odkoraca. Tudi Milica se ga ustraši in zbeži domov. Doma jo mati vso trepetajočo vzame v naročje ter jo vpraša, kaj se ji je pripetilo.

Milica pripoveduje materi vsa bleda. V sadovnjaku da je bil črn zmaj in rumene lise je imel. Mati ji je pa povedala, da je bil oni zmaj le močerad.

Bonač Marija,
v Celju.

DRAGI »NAŠ ROD!«

Doma imamo hrčka. Ker ima glavo podobno miški, mu pravimo miško. Je zelo prijazna živalca. Kadar se vsedem na stol, mi po nogah spleza v naročje in potem ga moram božati. Če ga spodim, tako dolgo cvili, da se ga usmilim. Prav posebno pa mi je všeč, kadar teče, ker se na svojih kratkih nogah skoro dotika tal. A na žalost se bova morala ločiti, ker mi je očka prepovedal imei ga v kuhinji. Radi tega ga bom podaril enemu svojih prijateljev.

Apih Karel
v Ljubljani.

DRAGI »NAŠ ROD!«

Pošiljam Ti sliko. Na sliki je sokolska deca iz Slov. Bistrice. Ze tri leta dobivam »Naš rod«, zelo rad ga čitam. Sem učenc

III. razr, osn. šole v Sl. Bistrici in tudi na sliki.

Peče Boris.

UGANKA

(Savelj Janez, učenec I. razreda višje narodne šole, na državni deški narodni šoli v Ribnici — Dolenjsko)

- Soglasnik.
- Podzemeljska žival.
- Kos obdelane zemlje.
- Colnar.
- Vas v Dalmaciji.
- Rokodelec.
- Studenec.
- Posoda.
- Ruski smet.
- Ptica pevka.
- Letalec.
- Konjiček.
- Gibanje.

Po sredi navzdol ime slovenskega humorista.

MAGIČNI KVADRATI

(Prekoršek Vladimir, V. r., Sv. Barbara pri Mariboru.)

I.

1	2	3
2		
3		

Vodoravno in navpično.

1. Žuželka.
2. Materino nadražje bitje.
3. Zensko krstno ime.

II.

1	2	3
2		
3		

Vodoravno in navpično.

1. Zaimek.
2. Del obraza.
3. Žuželka.

III.

1	2	3
2		
3		

Vodoravno in navpično.

1. Največji ptič.
2. Žuželka.
3. Močen, z drugim izrazom.

**Ali že imate knjigo »Miklavževa noč«,
ki jo je izdala Mladinska matica** ?

ANT. KRISPER, LJUBLJANA

Smučarske potrebščine MESTNI TRG.

Čevlji, kuhinjska posoda, porcelan, usnjate torbice, damski plašči, nogavice in galanterijski predmeti po najnižjih cenah.

Klišeeje, eno- ali večbarvne za časopise,
knjige, razglednice itd. izdeluje

JUGOGRAFIKA, klišarna

Ljubljana, Sv. Petra nasip 23.

KNJIGE

vam damo zastoj, če nam povnete tiskarske stroške. **Še do 15. februarja** jih dajemo, potem pa **nič več**.

Pišite nam takoj, da vam pošljemo popis naših knjig.

NAŠI ZVEZKI

so najbolj pripravi za šolo, zato zahtevajte v trgovini, koder jih kupujete, da jih naroče pri nas.

**KNJIGARNA
UČITELJSKE TISKARNE
LJUBLJANA, FRANČIŠKANSKA ULICA 6**

Zelo primerna
BOŽIČNA DARILA!

*

Največja izbira!

*

Oglejte si naše izložbe!

**A. & E. SKABERNÈ
LJUBLJANA**

V 24 urah

barva, plisira in kemično čisti obleke, klobuke itd. Škrobi in svetlolika srajce, ovratnike, zapestnice itd. — Pere, suši, monga in lika domače perilo

tovarna JOS. REICH, Ljubljana